

Spelling in de lift^{plus}

handleiding

niveau

1 2 3 4 5 6 7 8

medeklinkercombinaties:

mkmm eenvoudig

mmkm

mkmm moeilijk

mmkmm

Bekadidact

.....+

Spelling in de lift ^{plus}

handleiding niveau 2

medeklinkercombinaties:

mkmm eenvoudig

mmkm

mkmm moeilijk

mmkmm

Centrum Educatieve Dienstverlening/
Pedologisch Instituut Rotterdam

Marijke Crezee

Marijke Erades

Mary Gerritse

Maartje Greevenbosch

Betty Jansen

Carolien Pol

Janine Terwindt

Bekadidact+

Inhoud

1	Doelstellingen	5
1.1	Algemene doelstellingen	5
1.2	Doelstellingen van niveau 2	5
2	Analyse van de beginsituatie	6
2.1	Analyse van de beginsituatie (algemeen)	6
2.2	Analyse van de beginsituatie op niveau 2	6
2.2.1	Schematisch overzicht van de analyse van de beginsituatie	7
2.2.2	Overstap van niveau 1 naar niveau 2	8
2.2.3	Instap voor kinderen die al spelling (met een andere methode) hebben gehad	9
3	Onderwijsleersituatie	10
3.1	Inleiding	10
3.2	Leerinhouden en leerprincipes	10
3.2.1	Leerinhouden	10
3.2.2	Leerprincipes	12
3.3	Didactische werkvormen	14
3.3.1	De handleiding	15
3.3.2	Het werkboek	15
3.3.3	Het kopieerblok	16
3.4	'Spelling in de lift PLUS' als hoofdmethode	17
3.5	'Spelling in de lift PLUS' als remediërende methode	17
3.6	Aanwijzingen per bladzijde	18
3.6.1	Aanwijzingen per bladzijde (algemeen)	18
3.6.2	Aanwijzingen per bladzijde voor het werkboek	20
	Basisstof	
	I mkmm - eenvoudig	20
	II mmkm	24
	III mkmm - moeilijk	27
	IV mmkmm	29
3.6.3	Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok	33
	Extra stof	
	☒ Nog een keer	33
	blz .2. ☒.2 t/m 2. ☒.12	
	I mkmm-eenvoudig	33
	II mmkm	34
	III mkmm-moeilijk	36
	IV mmkmm	36
3.6.4	Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok	37
	Extra stof	
	☐ Net iets meer	37
	blz .2. ☐.2 t/m 2. ☐.12	

	I mkmm - eenvoudig	38
	II mmkm	38
	III mkmm - moeilijk	39
	IV mmkmm	39
3.6.5	Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok	40
	Keuzestof	
	☒ Meer en weer	40
	blz. 2. ☒.2 t/m 2. ☒.11	
4	Evaluatie	43
4.1	Evaluatie (algemeen)	43
4.2	Evaluatie op niveau 2	43
4.2.1	Overzicht van de registratieformulieren	44
5	Toets en dictees	45
5.1	Instaptoets niveau 2	45
5.1.1	Scoring, registratie, interpretatie instaptoets niveau 2	46
5.1.2	Registratieformulieren instaptoets niveau 2	47
5.2	Controledictees	49
5.3	Einddictees en totaaldictee	53
5.3.1	Scoring, registratie, interpretatie controle-, eind- en totaal dictees niveau 2	55
5.3.2	Registratieformulieren controle-, eind- en totaal dictees niveau 2	56
6	Woordenlijsten	58

1 Doelstellingen

1.1 Algemene doelstellingen

Het werkboek niveau 2 is een onderdeel van de methode 'Spelling in de lift PLUS'. Aan de hand van deze methode willen wij kinderen met spellingproblemen de schrijfwijze van veelvoorkomende Nederlandse woorden aanleren. Voor een nadere toelichting op deze doelstelling verwijzen wij u naar de Algemene Inleiding.

Het is de bedoeling dat kinderen de woorden die geleerd worden niet alleen goed schrijven in een dictee, maar dat ze die kennis ook gaan gebruiken in hun spontane schriftelijke taalgebruik. Hiertoe zijn speciale oefeningen opgenomen.

Verder zal een leerkracht er voortdurend attent op moeten zijn dat het geleerde toegepast wordt.

1.2 Doelstellingen van niveau 2

Op dit niveau wordt de schrijfwijze aangeleerd van veelvoorkomende woorden die bestaan uit één klankgroep, met:

- een medeklinkercombinatie achteraan (mkmm, bijvoorbeeld lamp);
- een medeklinkercombinatie vooraan (mmkm, bijvoorbeeld brief);
- een medeklinkercombinatie vooraan en achteraan (mmkmm, bijvoorbeeld staart).

Het gaat dus om woorden van maximaal *vijf* klanken.

Daarna wordt in '☒ Meer en weer' (kopieerblok) deze kennis toegepast op veelvoorkomende samengestelde woorden die bestaan uit twee m(m)k(m)m-woorden (bijvoorbeeld: pijlsnel; taartpunt; speelkaart; staanplaats).

2 Analyse van de beginsituatie

2.1 Analyse van de beginsituatie (algemeen)

Als men gaat werken met de methode 'Spelling in de lift PLUS' wordt allereerst de bijbehorende instaptoets afgenomen. De complete instaptoets is opgenomen in de Algemene Inleiding.

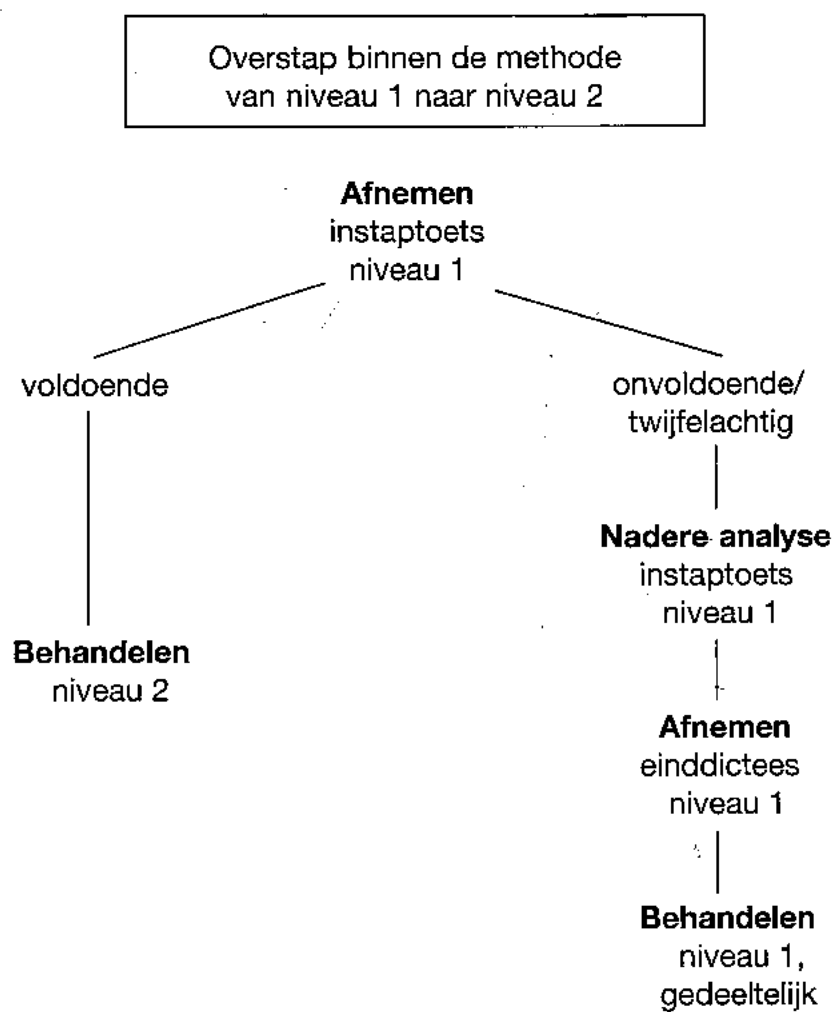
Wanneer een kind 80% van de opgaven, dus 16 van de 20 woorden goed schrijft, mag men ervan uitgaan dat het niveau beheerst wordt en stapt men over naar het volgende niveau. Maakt het kind daar meer dan 4 fouten, dan volgt een analyse van de beginsituatie op het desbetreffende niveau.

2.2 Analyse van de beginsituatie op niveau 2

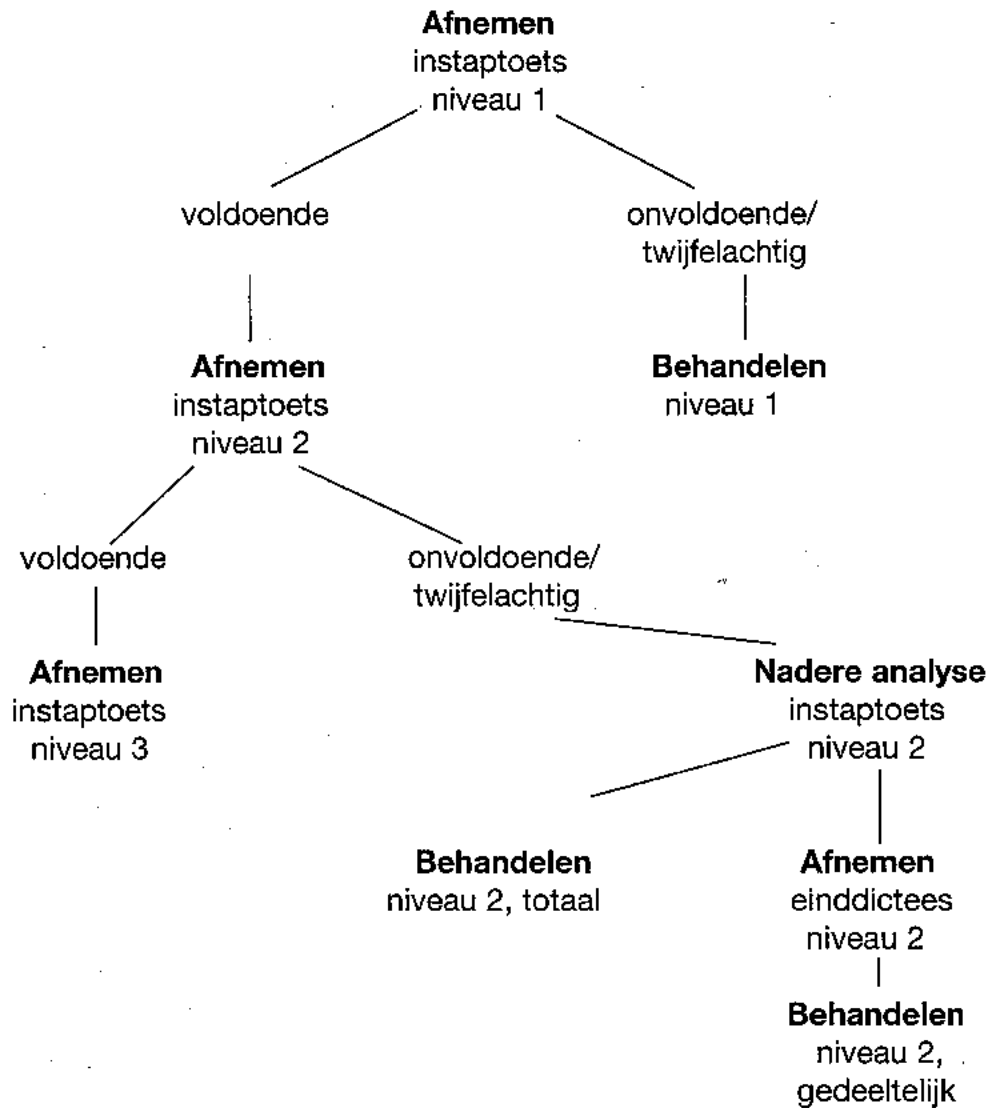
Bij kinderen die met 'Spelling in de lift PLUS' werken, zal men op een andere wijze te werk gaan bij het vaststellen van de beginsituatie dan bij kinderen die tussentijds in de methode instappen.

In 2.2.1 wordt voor beide groepen kinderen de te volgen werkwijze schematisch weergegeven. Daarna worden in 2.2.2 en 2.2.3 beide modellen (beslisbomen) nader toegelicht.

2.2.1 Schematisch overzicht van de analyse van de beginsituatie

Instap voor kinderen die al
spelling (met een andere methode)
hebben gehad

2.2.2 Overstap van niveau 1 naar niveau 2

De instaptoets (hier wellicht beter uitstaptoets genoemd) van niveau 1 kan dienen als instaptoets voor niveau 2.

Deze is te vinden in de handleiding van niveau 1 (paragraaf 5.1) en in de Algemene Inleiding.

In deze toets wordt nagegaan of het schrijven van mkm-woorden voldoende beheerst wordt (80% of meer goed). Is er sprake van voldoende beheersing, dan kan worden overgestapt naar niveau 2.

Is echter sprake van een onvoldoende of twijfelachtige beheersing (minder dan 80% goed), dan zal eerst moeten worden nagegaan wat het kind precies fout doet. Dit kan bijvoorbeeld met behulp van de einddictees van niveau 1. Daarna kan dan besloten worden of en zo ja welke stof van niveau 1 eerst herhaald zal moeten worden.

2.2.3 Instap voor kinderen die al spelling (met een andere methode) hebben gehad

Allereerst controleert men of niveau 1 beheerst wordt, dat wil zeggen of het kind mkm-woorden goed kan schrijven. Is dit het geval, dan neemt men de instaptoets van niveau 2 af. De A- en B-versie van de instaptoets van niveau 2 zijn te vinden in paragraaf 5.1.

Foutenregistratieformulieren zijn opgenomen in het kopieerblok. Maakt een kind de toets voldoende, dus minstens 80% van de opgaven goed, dan zou niveau 3 van de instaptoets afgenomen kunnen worden.

Wel is het verstandig om eerst na te gaan, met behulp van het individuele registratieformulier, of ook alle op niveau 2 behandelde categorieën voldoende beheerst worden.

Wanneer een kind op niveau 2 van de instaptoets meer dan 4 fouten maakt, dan kan de leerkracht aan de hand van een nadere foutenanalyse bepalen welke oefenstof het kind nodig heeft. Hierbij kan het eerder genoemde foutenregistratieformulier gebruikt worden. Per spellingcategorie kan bekeken worden of van voldoende beheersing sprake is. Tevens wordt onderscheid gemaakt tussen categoriefouten en andere fouten.

Het komt bijvoorbeeld wel eens voor dat een kind in woorden van vier of vijf klanken niet struikelt over de medeklinkercombinaties, maar over de klinkers en twee-tekenklanken. Men zal daar dan binnen niveau 2 extra aandacht aan moeten besteden.

Wanneer men na analyse van de instaptoets twijfelt of bepaalde leerstofonderdelen aangeboden moeten worden, dan kan men de einddictees van de desbetreffende leerstofonderdelen afnemen. In paragraaf 5.3 zijn deze dictees te vinden.

Bij kinderen met specifieke spellingproblemen kan de leerkracht eventueel een leerinhoud van niveau 2 apart aanbieden. Deze situatie zal zich nogal eens in het basisonderwijs voordoen, bijvoorbeeld bij remedial teaching.

Te denken valt bijvoorbeeld aan een kind dat uitsluitend problemen heeft met mmkmm-woorden. Dan zou men met dit deel van het werkboek (vanaf blz. 48) kunnen volstaan.

3 Onderwijsleersituatie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen de aspecten van de onderwijsleersituatie aan de orde die speciaal betrekking hebben op niveau 2. Punten die het hele pakket betreffen komen aan de orde in de Algemene Inleiding.

3.2 Leerinhouden en leerprincipes

3.2.1 Leerinhouden

Op niveau 2 komt achtereenvolgens aan de orde:

WERKBOEK

Basisstof

- I ● mkmm-woorden eindigend op
 - mp, -ms, -mt (blz. 2 en 3)
 - gt, -ft (blz. 4 en 5)
 - lt, -ls (blz. 6)
 - (-nk), -nt, -ns (blz. 7 en 8)
 - kt, -ks (blz. 9)
 - rt, -rs (blz. 10 en 11)
 - st, -ts (blz. 12 en 13)
 - sp, -ps (blz. 14 en 15)
 - herhaling, alles door elkaar (blz. 16 en 17)
- II ● mmkm-woorden die beginnen met
 - bl-, br- (blz. 19 en 20)
 - kl-, kn-, kr-, kw- (blz. 21 en 22)
 - gl-, gr- (blz. 23 en 24)
 - sl-, sm-, sn-, sp-, st- (blz. 25 en 26)
 - tr-, tw- (blz. 27)
 - dr-, dw- (blz. 28)
 - (vl-, vr-, zw-) (blz. 29)
 - pl-, pr- (blz. 30 en 31)
 - fl-, fr- (blz. 32 en 33)
 - herhaling, alles door elkaar (blz. 34 en 35)
- III ● mkmm-woorden waarbij in de medeklinker-combinatie een *tussenklank* te horen is
 - rf, -rg, -rk, -rm, -rp (blz. 37 t/m 40)
 - lf, -lk, -lm, -lp (blz. 41 t/m 44)
 - herhaling, alles door elkaar (blz. 45 en 46)

- IV ● mmkmm-woorden, die beginnen en eindigen met een van bovengenoemde medeklinkercombinaties
zonder tussenklank	(blz. 48 t/m 55)
met tussenklank	(blz. 56)
herhaling, alles door elkaar	(blz. 57 t/m 60)

KOPIEERBLOK

Extra stof

☒ Nog een keer

- I ● mkmm-eenvoudig:
-mp, -ms, -mt, -gt, -ft, -lt, -ls	(blz. 2. ☒ .2)
-(-nk), -nt, -ns, -kt, -ks, -rt, -rs	(blz. 2. ☒ .3)
-st, -ts, -sp, -ps	(blz. 2. ☒ .4)
- II ● mmkm:
bl-, br-, kl-, kn-, kr-, kw-, gl-, gr-, sl-, sm-, sn-, sp-, st-, tr-, tw-, dr-, dw-, (vl-, vr-, zw-)	(blz. 2. ☒ .5)
pl-, pr-, fl-, fr-	(blz. 2. ☒ .6)
	(blz. 2. ☒ .7)
- III ● mkmm-moeilijk:
-rf, -rg, -rk, -rm, -rp	(blz. 2. ☒ .8)
-lf, -lk, -lm, -lp	(blz. 2. ☒ .9)
- IV ● mmkmm:
zonder tussenklank	(blz. 2. ☒ .10)
zonder tussenklank	(blz. 2. ☒ .11)
met tussenklank	(blz. 2. ☒ .12)

☐ Net iets meer

- I ● mkmm-eenvoudig:
-mp, -ms, -mt, -gt, -ft, -lt, -ls	(blz. 2. ☐ .2)
-(-nk), -nt, -ns, -kt, -ks, -rt, -rs	(blz. 2. ☐ .3)
-st, -ts, -sp, -ps	(blz. 2. ☐ .4)
- II ● mmkm:
bl-, br-, kl-, kn-, kr-, kw-, gl-, gr-, sl-, sm-, sn-, sp-, st-, tr-, tw-, dr-, dw-, (vl-, vr-, zw-)	(blz. 2. ☐ .5)
pl-, pr-, fl-, fr-	(blz. 2. ☐ .6)
	(blz. 2. ☐ .7)
- III ● mkmm-moeilijk:
-rf, -rg, -rk, -rm, -rp	(blz. 2. ☐ .8)
-lf, -lk, -lm, -lp	(blz. 2. ☐ .9)
- IV ● mmkmm:
zonder tussenklank	(blz. 2. ☐ .10)

zonder tussenklank
met tussenklank

(blz. 2. 11)
(blz. 2. 12)

Keuzestof

Meer en weer

- herhaling van niveau 1 en 2, (blz. 2. 2 t/m 2. 6)
alles door elkaar
- samengestelde woorden (blz. 2. 7 t/m 2. 11)
van niveau 2

Het aantal woorden dat aangeleerd wordt, is beperkt tot voor kinderen bekende en in de Nederlandse taal veelvoorkomende woorden. Een lijst van deze woorden is opgenomen in hoofdstuk 6.

Woorden met problemen, die pas op een hoger niveau aan de orde komen (bijvoorbeeld ou • au, z, v, nk • ng), worden wel eens in de oefenstof gebruikt, maar nog niet aangeleerd. Ze zijn niet in de dictees opgenomen.

Werkwoordvormen komen aan de orde voor zover zij behoren tot de categorie veelgebruikte woorden. Het systematisch vervoegen van deze werkwoorden komt niet aan bod.

3.2.2 Leerprincipes

Oriënteren en optimaliseren

Voor een nadere toelichting op de verschillende leerprincipes wordt verwezen naar hoofdstuk 3 van de Algemene Inleiding. Hier wordt besproken op welke wijze het oriënteren en optimaliseren op niveau 2 plaatsvindt.

Oriënteren

- De woorden van niveau 2 vallen in principe onder de *hoofdregel* van de Nederlandse spelling, die wij voor de kinderen als volgt vertaald hebben:

'Je schrijft het woord zoals je het hoort'.

Deze regel geldt ook voor de op dit niveau behandelde samengestelde woorden. Die bestaan namelijk uitsluitend uit twee reeds eerder geleerde woordjes. Voorwaarde is wel dat de kinderen de kleine woordjes binnen het grotere woord herkennen.

Mmkmm-woorden zoals 'stoort' of 'zweert' of samengestelde woorden zoals 'kleurstof' worden op dit niveau niet behandeld, omdat zij niet klankzuiver zijn.

- Er wordt veel aandacht besteed aan de verschillende facetten van de elementaire *spellinghandeling* (zie Algemene Inleiding hoofdstuk 3): de kinderen leren om goed naar een woord te luisteren en het goed na te zeggen. Verder leren zij een woord auditief te analyseren en vervolgens de klanken in de juiste volgorde in letters om te zetten, wat leidt tot het geschreven woord. Een probleem vormen woorden zoals *melk*, *warm* enzovoorts. Bij een beschaafde uitspraak hoort men

een tussenklank tussen de twee medeklinkers. Dit mag echter niet zover gaan dat een woord als melk wordt uitgesproken als een tweelettergrepig woord. Dit zou aanleiding kunnen geven tot spellingfouten als *melluk* en *warrem*. Aan dit soort fonetisch moeilijke woorden wordt uitgebreid aandacht besteed in het werkboek.

- Net als op niveau 1 worden lange klanken en tweetekensklanken in een langer hokje genoteerd dan de korte klanken en medeklinkers.

- Op niveau 2 vindt een uitgebreide oriëntatie plaats op de combinaties van ten hoogste twee medeklinkers in klankzuivere woorden.

Bij het aanbieden is een volgorde van gemakkelijk naar moeilijk aangehouden. In het werkboek worden eerst de medeklinkercombinaties behandeld, waarbij geen sprake is van een tussenklank. Eerst komen de mkmm-woorden aan bod, waarin alleert aan het eind een medeklinkercombinatie voorkomt. Daarna volgen de mmkm-woorden. Hier staat de medeklinkercombinatie vooraan.

Vervolgens komen dan de moeilijke mkmm-woorden aan de beurt, dat wil zeggen de woorden waarbij sprake is van een tussenklank, die niet geschreven mag worden (bijvoorbeeld: melk en geen melluk). Daarna volgen de woorden waarbij zowel voor- als achteraan een medeklinkercombinatie staat: eerst zonder en later ook met tussenklank.

In het laatste stuk van '☒ Meer en weer' (in het kopieerblok) vindt oriëntatie plaats met betrekking tot de woorden die zijn samengesteld uit woorden van niveau 1 en/of 2 (bijvoorbeeld: waslijst, lastpost).

- Ook de oriëntatie op de betekenis van de gebruikte woorden is van groot belang. In de oefeningen wordt hieraan extra aandacht besteed. Ook de leerkracht moet dit regelmatig doen, door bijvoorbeeld de kinderen de woorden in een zin te laten gebruiken.

Optimaliseren

- Het gaat hierbij om het verinnerlijken, verkorten, automatiseren en generaliseren van de elementaire spellinghandeling.

Bij het *verinnerlijken* leren we de kinderen om niet meer hardop auditief te analyseren, maar om dit fluisterend voor zichzelf of innerlijk (dus niet hoorbaar) te doen.

Het *verkorten* wordt onder meer geoefend door middel van wisselrijtjes, bijvoorbeeld zaagt - zegt - legt en rijmoefeningen, waarbij de medeklinkercombinatie als een geheel beschouwd kan worden.

Automatiseren van de vaardigheid vindt plaats door een beperkt aantal woorden steeds weer opnieuw aan te bieden, om zo te komen tot een goed auditief, visueel en schrijfmotorisch beeld van een woord.

Aan het *generaliseren* wordt gewerkt door kinderen zelf woorden te laten bedenken, de woorden in zinsverband te laten gebruiken en samengestelde woorden te laten maken.

Het is belangrijk om veel aandacht te besteden aan oefeningen die tot doel heb-

ben de geleerde vaardigheid in verschillende situaties te kunnen toepassen. Hiermee worden de kinderen erop voorbereid dat ook buiten de spellinglessen aandacht aan de schrijfwijze van woorden moet worden besteed.

Isoleren, discrimineren en integreren

Naast het oriënteren en optimaliseren wordt aan de bovenstaande leerprincipes aandacht besteed. (Voor een nadere toelichting op deze begrippen verwijzen wij u naar hoofdstuk 3 van de Algemene Inleiding).

Op niveau 2 wordt steeds eerst een beperkt aantal medeklinkers geïsoleerd aangeboden. Daarna leren zij de nieuwe combinaties tezamen met het eerdergeleerde te gebruiken.

Vervolgens leren ze hoe zij deze kennis zelf kunnen gebruiken en dat ze van twee korte woorden soms een nieuw langer woord kunnen maken.

Dit laatste is, evenals een herhaling van alle tot nu toe geleerde stof (ook van niveau 1), te vinden in ' ☒ Meer en weer' (in het kopieerblok).

Controleren

Als controlemomenten zijn dictees ingebouwd. Hierbij worden overzichtelijke resultaten verkregen, die ook voor de kinderen gevisualiseerd kunnen worden, bijvoorbeeld door middel van een grafiek. In een spellingschrift kan het kind onder meer 'Mijn moeilijke woorden' opschrijven (zie Algemene Inleiding, hoofdstuk 3).

Door regelmatig te oefenen wordt zo'n lijstje met moeilijke woorden steeds kleiner, hetgeen motiverend werkt.

Motiveren

De leerinhouden worden stapje voor stapje aangeboden om faalervaringen bij de kinderen te voorkomen. Hoewel er bij de aanbieder van de lettercombinaties zoveel mogelijk eenzelfde volgorde van de soort oefeningen is aangehouden, zijn de oefeningen zelf zo afwisselend mogelijk gemaakt.

Aan de vormgeving is veel aandacht besteed, om het materiaal er zo aantrekkelijk mogelijk te laten uitzien.

Elk niveau wordt afgesloten met het aanbieden van woorden die samengesteld zijn uit twee reeds eerder geleerde woordjes. De kinderen kunnen daardoor ervaren dat ze al in staat zijn om 'langere' woorden te schrijven.

3.3 Didactische werkvormen

Hierbij onderscheiden we op niveau 2:

- a de oefeningen en aanwijzingen uit de handleiding;
- b de oefeningen uit het werkboek;
- c de oefeningen uit het kopieerblok die bestaan uit:

☒ Nog een keer:

herhalingsstof voor uitvallers gekoppeld aan de controledictees.

- ☐ Net iets meer:
verrijkingstof gekoppeld aan de controledictees.
- ☒ Meer en weer:
generalisatiestof voor alle kinderen.

3.3.1 De handleiding

De instructie door de leerkracht bij de oefeningen is van groot belang. Deze instructie dient dan onder meer te omvatten: het bespreken van de betekenis van nieuwe woorden, een oriëntatie op het nieuwe probleem, het eventueel voordoen van de oefening, het aanbieden van auditieve oefeningen en het nabespreken van de gemaakte oefeningen (met het individuele kind of klassikaal voor het bord). De *auditieve oefeningen* zijn in de methode 'Spelling in de lift PLUS' zeer belangrijk. Zij sluiten zoveel mogelijk aan op de nieuw aangeboden leerstof of ze bereiden de volgende oefeningen in het werkboek voor. Een aantal onderdelen van de elementaire spellinghandeling wordt door middel van auditieve oefeningen aangeleerd.

Bordlessen dienen ter introductie van nieuwe stof.

De *dictees* dienen regelmatig afgenomen, geanalyseerd en nabesproken te worden.

Naast woorddictees worden op niveau 2 ook zinnendictees afgenomen om te kijken of de geleerde woorden ook dan goed geschreven worden.

3.3.2 Het werkboek

Basisstof

Het oefenen van nieuwe medeklinkercombinaties gebeurt in een min of meer vaste volgorde: eerst visuele discriminatie en inprentingsoefeningen, daarna oefeningen in auditieve discriminatie en auditieve analyse, daarna oefeningen met het invullen van hele woorden in zinnen of in een verhaaltje en oefeningen met het invullen van letters in woorden.

Verschillende informatiekanalen worden ingeschakeld. Door woorden steeds maar weer te laten schrijven wordt het schrijfmotorische woordbeeld geautomatiseerd.

Naast deze grafisch-fonologische informatie wordt er ook aandacht besteed aan semantische en syntactische functies. Aan de hand van plaatjes of eenvoudige zinnen wordt duidelijk gemaakt wat de betekenis van de woorden is en op welke wijze ze gebruikt worden.

De werkboeken zijn *niet* bedoeld als zelfstandig oefenmateriaal.

Instructie door de leerkracht is van groot belang! De meeste kinderen zullen de aanwijzingen bij de oefeningen niet zelf kunnen lezen. Daarom moet de leerkracht telkens controleren of de bedoeling van de opdracht begrepen is.

De oefeningen zijn voorgestructureerd om (te veel) fouten in de nog niet behandelde spellingcategorieën te voorkomen. Ook het zelf schrijven van zinnetjes door het kind komt aan bod. Hierdoor is er ruimte voor creativiteit van de kinderen gelaten. Immers, spelen met spelling en taal is zeer aan te bevelen.

3.3.3 Het kopieerblok

Extra stof

☒ *Nog een keer*

(de herhalingsstof voor uitvallers):

Aan ieder controledictee is een bladzijde herhalingsstof gekoppeld. Indien een moeilijkheid nog niet beheerst wordt, kan er extra oefening plaatsvinden.

Deze herhalingsstof is opgenomen in het kopieerblok (blz. 2. ☒. 2 t/m 2. ☒.12).

De aard van de oefeningen is vergelijkbaar met die uit het werkboek met de basisstof. De aanwijzingen bij de bladzijden herhalingsstof zijn te vinden in deze handleiding (paragraaf 3.6.3).

☐ *Net iets meer*

(de verrijkingsstof):

Aan ieder controledictee is ook een bladzijde verrijkingsstof gekoppeld, bedoeld voor kinderen die de behandelde stof beheersen, maar moeten wachten op de (groeps)instructie voordat ze verder kunnen. De verrijkingsstof is eveneens in het kopieerblok (blz. 2. ☐. 2 t/m 2. ☐.12) opgenomen. Deze oefeningen zijn iets moeilijker en vrijer dan die uit het werkboek met de basisstof.

Aan de kinderen wordt hier bijvoorbeeld gevraagd om zelf woorden te bedenken of zinnen te maken. De aanwijzingen bij de bladzijden verrijkingsstof zijn opgenomen in deze handleiding (paragraaf 3.6.4).

Keuzestof

☒ *Meer en weer*

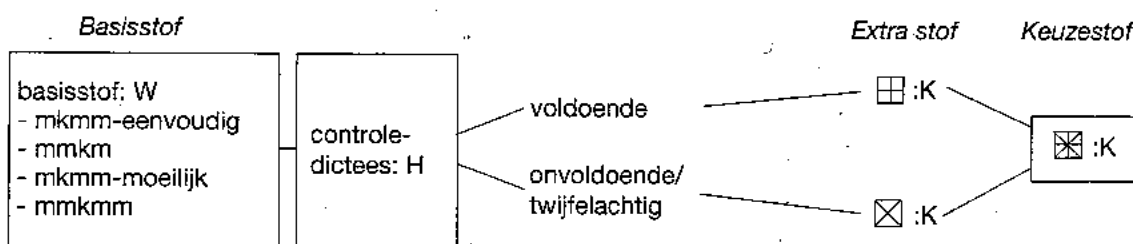
(de generalisatiestof voor alle kinderen):

Nadat alle categorieën van niveau 2 afzonderlijk zijn behandeld, is het de bedoeling dat de kinderen vervolgens ' ☒ Meer en weer' uit het kopieerblok doorwerken. Hier wordt eerst al het reeds geleerde herhaald, maar nu door elkaar. Dit betekent de (m)mkm(m)-woorden die op niveau 1 en 2 zijn behandeld, maar ook de samengestelde woorden van niveau 1.

Vervolgens moeten de kinderen het geleerde van niveau 2 toepassen op samengestelde woorden. Ze moeten dan bijvoorbeeld 'speelkaart' schrijven. Dit is een vorm van uitbreiding of generalisatie.

3.4 'Spelling in de lift Plus' als hoofdmethode

Op scholen waar 'Spelling in de lift PLUS' de hoofdmethode is, kan het gebruik van de verschillende onderdelen als volgt in beeld worden gebracht:

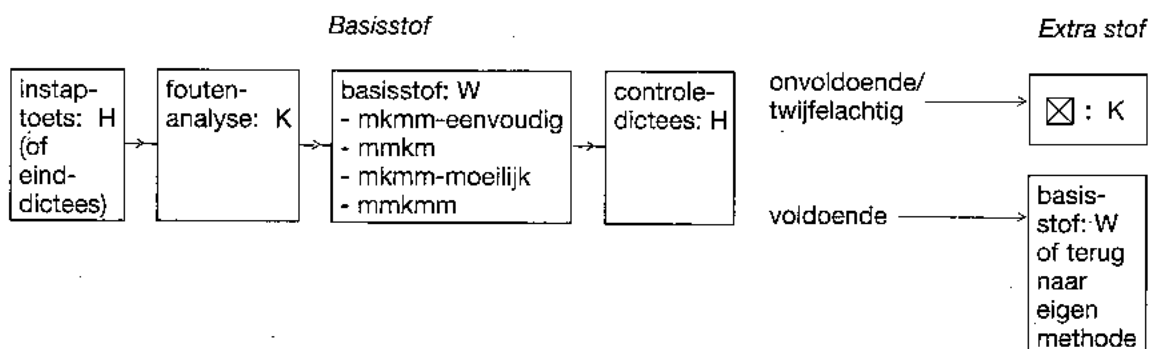
W = werkboek H = handleiding K = kopieerblok

Dus: *alle* kinderen krijgen de basisstof uit het werkboek en, na het doorwerken van het werkboek, '☒ Meer en weer' uit het kopieerblok (blz. 2. ☒.2 t/m 2. ☒.11.) aangeboden.

Afhankelijk van de prestaties bij de controledictees krijgen sommige kinderen herhalingsstof (☒) of verrijksstof (☐), beide uit de kopieerblok ('☒ Nog een keer': blz. 2. ☒.2 t/m 2. ☒.12.) en ('☐ Net iets meer': blz. 2. ☐.2 t/m 2. ☐.12.).

3.5 'Spelling in de lift Plus' als remediërende methode

Wordt 'Spelling in de lift PLUS' uitsluitend voor het opvullen van hiaten gebruikt (remediërend), dan kan het gebruik er als volgt uitzien:

W = werkboek H = handleiding K = kopieerblok

Op grond van een foutenanalyse wordt, met behulp van registratieformulieren uit het kopieerblok, vastgesteld welke spellingcategorieën onvoldoende of twijfelachtig beheerst worden. Deze krijgt het kind dan uit de werkboeken van 'Spelling in de lift PLUS' aangeboden.

Bij onvoldoende of twijfelachtige prestaties bij de controledictees kan bovendien herhalingsstof '☒ Nog een keer' uit het kopieerblok worden aangeboden.

Het onderdeel '☐ Net iets meer' (de verrijksstof) zal, wanneer 'Spelling in de lift PLUS' als remediërende methode wordt ingezet, niet tot nauwelijks gebruikt worden.

Onderdeel ' Meer en weer' (de generalisatiestof) kan gebruikt worden voor die kinderen die problemen hebben met generaliseren van het eerder geleerde.

Ook voor kinderen die problemen hebben met het blijven toepassen van een eerder geleerd spellingprobleem als er andere stof bijkomt, kan onderdeel ' Meer en weer' een functie hebben.

3.6 Aanwijzingen per bladzijde

3.6.1 Aanwijzingen per bladzijde (algemeen)

● De takenkaart

De takenkaart (die op de binnenkant van de kapt van het werkboek staat) is bedoeld als inleiding op het werkboek. Op deze kaart staat wat de kinderen in het werkboek gaan leren.

Het is bovendien de bedoeling dat de kinderen zelf de takenkaart na een gemaakt controledictee invullen. Dit gaat als volgt:

voldoende beheersing (80% of meer)

twijfelachtige beheersing (60-80%)

onvoldoende beheersing (minder dan 60%)

Het tweede vak achter de verschillende leerstofonderdelen is bedoeld om eventueel na een herhaling in te vullen.

● Bordlessen

Bij elke bordlessen worden de doelstelling, het te hanteren materiaal en de introductievorm vermeld. Indien bij een bordlessen het materiaal of de organisatievorm ontbreken, geldt de volgende standaardformulering:

Materiaal:

bord/blaadje

Organisatie:

De kinderen zitten op hun plaats.

● Auditieve oefeningen

De instructie en de aan te bieden woorden staan in een kader. Auditieve analyse-oefeningen kunnen het best visueel ondersteund worden. Dit kan bijvoorbeeld door middel van structuurstroken of structuurvakken. Bijvoorbeeld auditieve analyse van mkmm-woorden:

--	--	--	--

● Klassikale oefeningen Samen

De instructies hiervoor zijn in de handleiding te vinden. Ze zijn in een kader geplaatst.

● Dictees Controledictee Einddictee Totaal dictee

Deze dictees zijn in de handleiding te vinden onder respectievelijk 5.2 en 5.3.

● Betekenis van woorden

Het is belangrijk dat de kinderen de betekenis van de behandelde woorden kennen. Controleer dit regelmatig door de kinderen bijvoorbeeld zinnen met de woorden te laten maken. Dit geldt zeker ook voor de samengestelde woorden.

● Zinnen maken

De oefeningen waarbij kinderen zelf zinnen moeten maken zijn erg belangrijk. Let erop dat ze toepassen wat ze geleerd hebben. Behalve de behandelde woorden van niveau 2 moeten ook de woorden van niveau 1 goed geschreven worden. Kinderen die daartoe in staat zijn, kunnen hoofdletters en leestekens gebruiken.

(In het werkboek gebruiken we nog geen hoofdletters en leestekens.)

● Creativiteit

Creativiteit van kinderen moet worden aangemoedigd.

Bij de oefeningen is er lang niet altijd sprake van één juist antwoord; soms zijn er verscheidene alternatieven. Als een kind een ander woord invult dan de auteurs in gedachten hadden, maar dat wel in de oefening past, moet dit vooral niet fout gerekend worden!

● Bladzijde-aanduiding in het kopieerblok

Bij ieder controledictee staat een verwijzing naar de bijbehorende stof uit ' ☒ Nog een keer' en ' ☐ Net iets meer'. Het eerste cijfer geeft het niveau aan, dan volgt de aard van de stof en ten slotte het paginanummer. 2. ☒ .2 betekent dus: niveau 2, 'Nog een keer'; bladzijde 2.

De keuzestof wordt op eenzelfde manier aangegeven. 2. ☒ .5 betekent: niveau 2, 'Meer en weer'; bladzijde 5.

3.6.2 Aanwijzingen per bladzijde voor het werkboek

BASISSTOF

In de oefeningen komen enkele woordjes met nk, v en z aan de orde. Hun aantal blijft beperkt. Pas op niveau 3 wordt uitgebreid aandacht besteed aan woorden met ng • nk; f • v; s • z.

Op niveau 2 komen deze woorden vrijwel uitsluitend voor in overschrijfoefeningen. Er worden op dit niveau geen auditieve oefeningen met deze woorden aangeboden.

I MKMM - EENVOUDIG

● Bladzijde 2

Bordles

Doel:

Kinderen oriënteren op medeklinkercombinaties aan het eind van klankzuivere mkmm-woorden.

Introductie:

We gaan woorden leren met 2 medeklinkers op het eind. (Herhaal eventueel het begrip 'medeklinker' (zie handleiding niveau 1)).

Er kunnen meer medeklinkers achter elkaar in een woord voorkomen, zoals bijvoorbeeld: -mp of -ms.

Neem vervolgens zelf het woord 'soms' als voorbeeld.

soms - wat zijn de laatste 2 klanken? '-ms' (Schrijf ze op het bord).

Welke klanken hoor je nog meer?

's en o' (Schrijf ze op het bord).

Het woord bestaat dus uit 4 klanken 'soms' (Schrijf nu het hele woord op het bord).

Kan iemand een woord bedenken met twee medeklinkers op het eind?

Zo niet, behandel dan de woorden lijmt, damp, remt.

Laat de kinderen meeschrijven op een blaadje.

Ga na of de kinderen de betekenis van de woorden die op de bladzijde voorkomen kennen.

Geef voorbeelden van zinnen waarin het woord gebruikt wordt, laat de kinderen deze ook bedenken.

Herhaal dit telkens wanneer in het blok nieuwe woorden geïntroduceerd worden.

Auditieve oefening

Zeg steeds de twee laatste klanken van het woord:

lamp - kamt - soms - ramp - rijmt - pomp - neemt - kamp

Oefening 3

Soms zijn er meer oplossingen mogelijk (bijvoorbeeld ramp - ramt). Het is niet de bedoeling om de minder voor de hand liggende oplossing fout te rekenen.

● **Bladzijde 3**

Oefening 2

Soms is meer dan een oplossing mogelijk.

Oefening 4

Bij de pop moet de tweede p vervangen worden door mp.

Auditieve oefening

Verdeel het woord in klanken:

lift - legt - leeft - jaagt - liegt - ligt - hoeft - buigt - hijgt

● **Bladzijde 5**

Oefening 2

Wanneer de kinderen er moeite mee hebben de juiste volgorde te vinden, kunt u ze wijzen op het eerste woord.

Oefening 3

Oriënteer, indien nodig, op de eerste letter.

● **Bladzijde 6**

Auditieve oefening

Laat een klank weg en maak een ander woord:

hals - gilt - als - kamt - wals - huilt - pols - soms - lijmt

Na deze bladzijde wordt het eerste *controledictee* afgenomen.

De controledictees zijn opgenomen in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 2. ☒ 2.

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 2. ☐ 2.

● **Bladzijde 8**

Auditieve oefening

Welke klanken hoor je?

eens - noemt - lint - mens - soms - kant - als - kans - wens - kant - remt

● **Bladzijde 9**

Auditieve oefening

Noem een woord dat rijmt op:

lijkt - hakt - raakt - rijmt - rookt - wens - tent - als

Oefening 3

Veel kinderen - vooral anderstalige kinderen - zullen dit een moeilijke oefening vinden. De leerkracht zal deze oefening goed met de kinderen moeten doorspreken. Laat de kinderen ter ondersteuning de werkwoordsvormen in een zin gebruiken.

● **Bladzijde 10**

Auditieve oefening

Welke klanken hoor je?

laars - kaars - taart - hert - buurt - kort - maart - kers - hart - kaart

Oefening 3

De woorden in geheimschrift zijn:

9 - 6 - 1 - 2 = huurt

7 - 4 - 1 - 2 = kaart

7 - 5 - 1 - 3 = kers

2 - 4 - 1 - 2 = taart

9 - 5 - 1 - 2 = hert

7 - 4 - 1 - 3 = kaars

8 - 6 - 1 - 2 = buurt

1 - 4 - 7 - 2 = raakt

● **Bladzijde 11**

Oefening 1

Wijs de kinderen erop dat de lange klanken in een groot hok komen. Onder de pijl komt het woord 'kaart' te staan.

Oefening 4

De oefeningen waarbij kinderen zelf zinnen moeten maken zijn erg belangrijk. Let er goed op dat ze toepassen wat ze al geleerd hebben.

Na oefening 4 wordt het *controledictee* gemaakt.

Dit is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 2. ☒ 3.

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 2. ☐ 3.

● Bladzijde 12

Auditieve oefening

Zeg of de woorden rijmen of niet:

rest - west

rits - kist

roest - koets

toets - poets

kust - muts

hoest - woest

kost - post

fiets - kiest

● Bladzijde 14

Auditieve oefening

Welke klanken hoor je?

west - heks - rasp - naast - gesp - nest - beest - rups - muts

Oefening 3

De woorden in geheimschrift zijn:

1. rasp 2. rest 3. mest 4. mast 5. test 6. past

● Bladzijde 15

Na deze bladzijde wordt een *controledictee* afgenomen.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 2. ☒ 4.

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 2. ☐ 4.

● Bladzijde 16

Oefening 2

Laat de woorden, die gebruikt zijn doorstrepen.

● Bladzijde 17

Oefening 1

De tweetekenklank komt in een groot hok!

Onder de pijl komt 'poets' te staan.

Oefening 2

Kies een aantal woorden uit en laat de kinderen die in een zin gebruiken.

Oefening 4

In de kettingen staan: huilt - mast - laars.

Onderdeel I 'MKMM-EENVOUDIG' wordt hier afgesloten met een *einddictee*.
Dit is opgenomen in paragraaf 5.3.

II MMKM

● Bladzijde 19

Bordles

Doel:

Kinderen oriënteren op medeklinkercombinaties aan het begin van klankzuivere woorden.

Introductie:

Noem de volgende woorden: bleek - blik - blijf.

Met welke 2 klanken beginnen deze woorden?

BL (Schrijf ze op het bord)

Welke klanken hoor je nog meer in:

bleek (Schrijf de klanken ook op het bord).

blik "

blijf "

Er kunnen dus ook twee medeklinkers aan het begin van een woord staan.

Herhaal deze oefening met de woorden: braaf - breek - braam. Laat de kinderen het nu ook zelf op een blaadje schrijven.

Bij het introduceren van nieuwe woorden wordt eerst ingegaan op de betekenis en het gebruik ervan. Pas daarna volgen de oefeningen uit het werkboek, afgewisseld met auditieve oefeningen en dicteës zoals aangegeven in het werkboek.

Auditieve oefening

Zeg steeds de twee eerste klanken van het woord:

brug - bril - bloem - bruin - blijf - blik - broer

● Bladzijde 21

Auditieve oefening

Zeg telkens het woord dat er niet bij hoort en zeg waarom dat zo is:

klaar - klas - *knip*
kroon - *kwijt* - kraag
glas - grof - grijp
kruip - *knie* - krul
klok - *krijg* - klim
groen - *glas* - groot

Oefening 3

Leg uit dat de losse letter ertussen geplaatst moet worden om een goed woord te krijgen.

● Bladzijde 24

Oefening 2

Onder de pijl komt 'klaar' te staan.

Na oefening 4 wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 2.☒.5.

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 2.☐.5.

● Bladzijde 25

Oefening 1

Oplossingen:

1024	slap	1398	stem
1820	smal	1490	spel
1690	snel	1078	slim
1354	stop	1370	stil

Bij de volgende nummers komen de lange en de tweetekensklanken in de hokjes te staan:

10	55	3	sloot	16	59	4	snoep
14	99	0	speel	13	99	6	steen

Auditieve oefening

Verdeel het woord in klanken:

slok - snel - spijt - twee - smaak - stuur - traan - smal - snoep - stuk

● **Bladzijde 28**

Auditieve oefening

Bedenk steeds één of meer woordjes:

met **dr**: voorbeeld drop

met **bl**: voorbeeld bloem

met **pr**: voorbeeld prik

met **gr**: voorbeeld graag

met **st**: voorbeeld ster

met **kl**: voorbeeld klas

Oefening 1

De lange klank komt in een groot hok.

Oefening 3

Behandel één slang met de groep.

● **Bladzijde 29**

Deze bladzijde wordt afgesloten met een *controledictee*.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 2. ☒ 6.

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 2. ☐ 6.

● **Bladzijde 30**

Oefening 3

In de dieren staat: slak - stier - vlieg - zwaan.

● **Bladzijde 31**

Auditieve oefening

Laat één klank weg en maak een goed woord:

fles - blok - stap - fruit - troep - sloep - staal - bloot - blij

● Bladzijde 33

De bladzijde wordt afgesloten met een *controledictee*. Dit is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 2.☒.7.

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 2.☐.7.

● Bladzijde 34

Oefening 1

De oplossingen zijn:

1. kraag
2. brok
3. braaf
4. graaf

● Bladzijde 35

Onderdeel II 'MMKM' van dit werkboek met wordt hier afgesloten met een *eind-dictee*.

Het einddictee staat in paragraaf 5.3.

III MKMM - MOEILIJK

● Bladzijde 37

Bordles

Doel:

Kinderen oriënteren op mkmm-woorden die fonetisch moeilijk zijn, omdat een tussenklank gehoord wordt in de medeklinkercombinatie.

Introductie:

Gebruik hierbij oefening 1 en de auditieve oefening op bladzijde 2 van het werkboek.

U kunt, na het auditief analyseren, de woorden nogmaals oplezen en op laten schrijven door de kinderen.

Lees met de kinderen alle woorden uit oefening 1.

Laat, zonder de tussenklank helemaal te laten verdwijnen, horen dat het hier niet gaat om tweelettergrepige woorden.

Bespreek nadrukkelijk dat het te ver gaat om *verref* en *berreg* te zeggen.

Auditieve oefening

Laat de woorden uit oefening 1 analyseren.

● **Bladzijde 38**

Auditieve oefening

Welke twee letters schrijf je aan het eind?

jurk	arm	dorp	hark
erg	park	werk	worm
warm	berg	kurk	merk

● **Bladzijde 40**

Oefening 3

De rebus luidt:

'De heks woont op de berg bij het dorp'.

Deze bladzijde wordt afgesloten met een *controledictee*.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 2. ☒ .8.

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 2. ☐ .8.

● **Bladzijde 41**

Auditieve oefening

Welk woord rijmt op:

kalf - wolf - dolk - palm - hulp - golf - elk - welk

● **Bladzijde 42**

Oefening 2

Laat de kinderen de woorden hardop lezen.

Ga na of de betekenis van de woorden bekend is.

● **Bladzijde 43**

Oefening 3

Onder de pijl komt 'elftal' te staan.

● Bladzijde 44

Auditieve oefening

Welk woord past niet in het rijtje?

(Let op de laatste letters!)

elf - half - *wolk* - golf

palm - elk - balk - melk

vers - *maart* - paars - laars

fiets - muts - *roest* - rots

worm - warm - *werk* - arm

Oefening 3

Besteed veel aandacht aan oefening 3 waarbij de kinderen zelf zinnen moeten maken. Let er vooral op dat ze toepassen wat ze al geleerd hebben. Moedig ze aan om een leuke zin te bedenken die ze zelf kunnen opschrijven.

Na oefening 3 wordt een *controledictee* afgenomen.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 2. ☒ 9.

☐ *Verrijkingsstof:* bladzijde 2. ☐ 9.

● Bladzijde 46

Oefening 1

Laat eerst verticale streepjes tussen de woorden zetten.

Onderdeel III 'MKMM-MOEILIK' wordt hier afgesloten met een *einddictee*.

U kunt dit vinden in paragraaf 5.3.

IV MMKMM

● Bladzijde 48

Op deze pagina begint deel IV met een medeklinkercombinatie voor- en achteraan het woord.

Bordles

Doel:

De kinderen oriënteren op woorden waarbij zowel vooraan als achteraan het woord medeklinkercombinaties voorkomen.

Introductie:

We hebben geleerd dat er medeklinkercombinaties achteraan een woord kunnen

staan, bijvoorbeeld: gans, dorp, maar ook vooraan het woord, bijvoorbeeld: glas. Nu zijn er ook woorden waarbij de combinaties zowel vooraan als achteraan staan: glans.

Wie kan er nog zo'n woord bedenken?

Noem daarna de volgende woorden, laat ze analyseren in klanken en op een blaadje schrijven.

De lettercombinaties laten onderstrepen.

De woorden zijn:

sluip

smelt

spons.

Bespreek het na op het bord.

Oefening 2

Om te bereiken dat de kinderen ook in hun spontane taalgebruik woorden goed gaan schrijven, moet men veel aandacht schenken aan de oefening 'Maak een zin met'. Dit geldt ook voor alle andere oefeningen betreffende zinsvorming in dit blok.

● **Bladzijde 49**

Auditieve oefening

Verdeel de volgende woorden in klanken:

staart - stomp - steelt - slikt - sluip - speelt - sport - spons - stapt -
stuurt - steekt - slaapt - stopt

● **Bladzijde 50**

Auditieve oefening

Wat zijn de eerste twee klanken van de volgende woorden?

krant - sport - kwast - smaakt - klimt - slikt - knipt - start - klomp -
stomp - kruip - sluip - krijgt - kwart

Oefening 1

Onder de pijl komt te staan 'knap werk'.

● **Bladzijde 51**

Auditieve oefening

In welk woord hoor je een **w**?

kwast - smaakt - dwars - spons - kwart - drukt - droomt - klomp -
krant - dwaas

Oefening 3

Wijs erop dat het grote hok voor de lange klank is.

Onder de pijl komt 'start' te staan.

● **Bladzijde 52**

Deze bladzijde wordt afgesloten met een *controledictee*.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 2. ☒ .10.

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 2. ☐ .10.

● **Bladzijde 53**

Auditieve oefening

Doe je ogen dicht en steek je vinger op als je
een **p** hoort:

plakt - draagt - prins - proeft - plaatst - plant - drukt - dwars - prikt -
droomt - roept - rups

● **Bladzijde 54**

Auditieve oefening

Laat een van de laatste 2 klanken weg en maak een nieuw woord:

graaft - slaapt - krant - plant - stomp - stuurt - klomp - kruipt - draagt -
plaats - plakt - droomt - krans - drukt

● **Bladzijde 55**

Na oefening 3 wordt een *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 2. ☒ .11.

☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 2. ☐ .11.

● Bladzijde 56

Ook bij mmkmm-woorden komen woorden voor die fonetisch moeilijk zijn, omdat een tussenklank gehoord wordt in de achterste medeklinkercombinatie. Laat duidelijk horen dat het hier niet om tweelettergrepige woorden gaat.

Auditieve oefening

Laat de volgende woorden analyseren:
sterk - dwerg - twaalf - storm - slurf

Oefening 4

Bespreek nog eens nadrukkelijk dat het te ver gaat om *melluk* en *dwerreg* te zeggen.

Na oefening 4 wordt het *controledictee* gemaakt.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.2.

☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 2.☒.12.

☐ *Verrijkingsstof*: bladzijde 2.☐.12.

● Bladzijde 57

Oefening 3

Onder de pijn komt 'olifant' te staan.

● Bladzijde 58

Auditieve oefening

Zeg steeds of de laatste twee klanken hetzelfde zijn of niet:

blaft - klimt

breekt - trekt

trots - plaats

sport - kwart

twaalf - slurf

krant - krans

knipt - kruipt

brult - speelt

spons - grens

plaats - blaast

graaft - draagt

broers - dwars

● Bladzijde 59

Oefening 2

De woorden in geheimschrift zijn:

knipt

blaft

frans

blijft

trapt

blank

start

flink

plakt

klant

stapt

krant

● Bladzijde 60

Oefening 1

De goede zinnen zijn:

'mijn oom stuurt een brief'
'de bij vliegt naar de bloem'
'een dwerg is niet sterk'
'een muis heeft een lange staart'
'mijn haar is zwart'
'hij trapt de bal weg'

Onderdeel IV 'MMKMM' wordt hier afgesloten met een *einddictee*.
Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.3.

3.6.4 Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok

EXTRA STOF

☒ NOG EEN KEER
(Blz. 2. ☒ .2 t/m 2. ☒ .12)

Algemeen

Aan ieder controledictee uit het werkboek is een bladzijde met herhalingsstof gekoppeld. De herhalingsstof kan worden aangeboden wanneer een kind de aangeboden leerstof niet beheerst, dat wil zeggen het controledictee niet voor 80% of meer goed maakt.

Iedere bladzijde herhalingsstof begint met een auditieve oefening. Deze auditieve oefening sluit aan bij de leerstof op de desbetreffende bladzijde herhalingsstof.

I MKMM - EENVOUDIG

● Bladzijde 2. ☒ .2

(na controledictee bladzijde 6 van het werkboek)

Auditieve oefening

Zeg steeds de twee laatste klanken van het woord:

lamp - kamt - soms - lift - buigt - pols - als - kamp - gilt - hoeft - legt

● **Bladzijde 2. ☒.3**

(na controledictee bladzijde 11 van het werkboek)

Auditieve oefening

Welke klanken hoor je?

eens - noemt - lint - raakt - tent - taart - als - kans - kers - hart - remt - buurt

Oefening 4

Let erop dat de 'rt'-combinatie auditief goed klinkende woorden kan opleveren, terwijl deze wat spelling betreft onjuist zijn: 'wert', 'bort'.

Zeg in zo'n geval tegen de kinderen dat het knap is dat ze dat woord gevonden hebben, maar dat zij nog niet konden weten dat je het anders schrijft.

● **Bladzijde 2. ☒.4**

(na controledictee bladzijde 15 van het werkboek)

Auditieve oefening

Welke klanken hoor je?

west - heks - rasp - naast - gesp - nest - beest - rups - muts

Oefening 1

De oplossingen:

1. laars, 2. last, 3. oost, 4. roest, 5. kust, 6. past, 7. post, 8. kost, 9. muts, 10. poets, 11. mest, 12. rest, 13. rots.

II MMKM

● **Bladzijde 2. ☒.5**

(na controledictee bladzijde 24 van het werkboek)

Auditieve oefening

Zeg telkens het woord dat er niet bij hoort en zeg waarom dat zo is:

klaar - klas - *knip*

kroon - *kwijt* - kraag

glas - grof - grijp

kruip - *knie* - krul

klok - *krijg* - klim

groen - *glas* - groot

Oefening 4

De volgorde van de woorden is:

breek - kraag - graag - grof

brok - klok - krijg - glas.

● Bladzijde 2. ☒.6

(na controledictee bladzijde 29 van het werkboek)

Auditieve oefening

Bedenk steeds één of meer woordjes:

met **dr**: voorbeeld drop

met **sl**: voorbeeld slaap

met **tr**: voorbeeld troep

met **dw**: voorbeeld dwaas

met **st**: voorbeeld ster

met **sp**: voorbeeld spin

Oefening 1

De woorden in het geheimschrift zijn:

stam - slaap - smaak - slag - steun - snor - spin - snoek - stijf.

Oefening 2

Lange klanken moeten in een groot hok geschreven worden.

Onder de pijl komt 'traan' te staan.

● Bladzijde 2. ☒.7

(na controledictee bladzijde 33 van het werkboek)

Auditieve oefening

Laat één klank weg en maak een goed woord:

fles - blok - stap - fruit - troep - sloep - staal - bloot - blij

III MKMM - MOEILIK

● Bladzijde 2. ☒.8

(na controledictee bladzijde 40 van het werkboek)

Auditieve oefening

Welke twee letters schrijf je aan het eind?

jurk	arm	dorp	hark
erg	park	werk	worm
warm	berg	kurk	merk

Oefening 3

Wanneer een kind de volgorde van de overgebleven letters wijzigt en een goed woord maakt kunt u het kind erop attent maken dat je ook een goed woord kunt maken zonder de volgorde van de letters te veranderen.

● Bladzijde 2. ☒.9

(na controledictee bladzijde 44 van het werkboek)

Auditieve oefening

Welk woord past niet in het rijtje?

(Let op de laatste letters!)

elf - half - *wolk* - golf

palm - elk - balk - melk

vers - *maart* - paars - laars

fiets - muts - *roest* - rots

worm - warm - *werk* - arm

Oefening 4

Oriënteer, indien nodig, op het woordje waar de zin mee begint.

IV MMKMM

● Bladzijde 2. ☒.10

(na controledictee bladzijde 52 van het werkboek)

Auditieve oefening

Wat zijn de eerste twee klanken van de volgende woorden?

krant - sport - kwast - smaakt - klimt - slikt - knipt - start - klomp -
stomp - kruipt - sluipt - krijgt - kwart

● **Bladzijde 2. ☒.11**

(na controledictee bladzijde 55 van het werkboek)

Auditieve oefening

Laat een van de laatste 2 klanken weg en maak een nieuw woord:
graaft - slaapt - krant - plant - stomp - stuurt - klomp - kruipt - draagt -
plaats - plakt - droomt - krans - drukt

● **Bladzijde 2. ☒.12**

(na controledictee bladzijde 56 van het werkboek)

Auditieve oefening

Laat de volgende woorden analyseren:
sterk - dwerg - twaalf - storm - slurf

Oefening 1

Deze leesrichting is heel ongewoon voor de kinderen. Behandel de oefening eventueel eerst klassikaal.

Oefening 2

De woorden zijn:

dwerg - slurf - twaalf - kwart - klomp - dwars.

3.6.4 Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok

EXTRA STOF

☒ NET IETS MEER
(Blz 2. ☒.2 t/m 2. ☒.12)

Algemeen

Aan ieder controledictee van het werkboek is een bladzijde met verrijkingstof gekoppeld. Indien het kind het controledictee voor 80% of meer goed maakt, kan extra stof aangeboden worden.

De moeilijkheidsgraad van de oefeningen ligt iets hoger dan van het werkboek. Creativiteit moet worden aangemoedigd. Dit geldt ook voor oefeningen waarbij zelf zinnen gemaakt moeten worden. Let erop dat de woorden van niveau 1 en 2 goed geschreven worden.

Indien het controledictee door *alle* kinderen wordt beheerst, kan direct verdergegaan worden met het werkboek en wordt herhalings- en verrijkingstof overgeslagen.

I MKMM - EENVOUDIG

● Bladzijde 2. | | | |--|--| | | | | | | .2

(na controledictee bladzijde 6 van het werkboek)

Oefening 1

Het kind heeft bij het invullen houvast aan de tekeningen. Het moet wel een logisch verhaal worden.

● Bladzijde 2. | | | |--|--| | | | | | | .3

(na controledictee bladzijde 11 van het werkboek)

Oefening 3

De goede woorden zijn:

1. lamp - kaars
2. rent - holt
3. hals - pols
4. kookt - bakt

● Bladzijde 2. | | | |--|--| | | | | | | .4

(na controledictee bladzijde 15 van het werkboek)

II MMKM

● Bladzijde 2. | | | |--|--| | | | | | | .5

(na controledictee bladzijde 24 van het werkboek)

Oefening 2

Er staat:

1: 'ik

 klim' in een boom'

2: 'die draak is

 groen'

3: 'het hek is

 bruin'

4: 'ik

 lust geen drop'

Voor de woorden in de vakjes zijn ook andere oplossingen mogelijk.

● **Bladzijde 2.田.6**

(na controledictee bladzijde 29 van het werkboek)

Oefening 3

De woorden zijn:

1. twee, 2. droog, 3. drop, 4. slee, 5. stoel, 6. ster,
7. spin, 8. smul, 9. traag, 10. troon.

● **Bladzijde 2.田.7**

(na controledictee bladzijde 33 van het werkboek)

Oefening 1

Deze oefening is niet gemakkelijk. Extra steun kan nodig zijn.

III MKMM - MOEILIK

● **Bladzijde 2.田.8**

(na controledictee bladzijde 40 van het werkboek)

● **Bladzijde 2.田.9**

(na controledictee bladzijde 44 van het werkboek)

IV MMKMM

● **Bladzijde 2.田.10**

(na controledictee bladzijde 52 van het werkboek)

Oefening 3

De goede woorden zijn:

1. kwast, 2. slaapt - speelt, 3. steekt, 4. speelt - staart, 5. krant,
6. kruipt, 7. knipt, 8. sport.

● **Bladzijde 2.田.11**

(na controledictee bladzijde 55 van het werkboek)

Oefening 1

Voor de lange klanken en tweetekensklanken zijn er lange hokjes.

● **Bladzijde 2.田.12**

(na controledictee bladzijde 56 van het werkboek)

Oefening 1

- Er staat: 1: 'elf plus twaalf'
2: 'een dier met een slurf'
3: 'ik ben bang voor storm'
4: 'wat is die man sterk'.

3.6.5 Aanwijzingen per bladzijde voor het kopieerblok

KEUZESTOF

- ☒ MEER EN WEER
(Blz. 2. ☒.2 t/m 2. ☒.11)

In onderdeel '☒ Meer en weer' van het kopieerblok wordt begonnen met het door elkaar aanbieden van de geleerde woorden van niveau 1 en niveau 2. Tevens wordt geoefend met samengestelde woorden. De samengestelde woorden zijn opgebouwd uit woorden met de moeilijkheden van niveau 1 en 2 (zie ook paragraaf 3.3.3, 3.4 en 3.5).

● **Bladzijde 2. ☒.2 t/m 2. ☒.6**

Op deze bladzijden wordt wat tot nu toe geleerd is door elkaar aangeboden.

● **Bladzijde 2. ☒.3**

Oefening 1

De volgorde waarin de woorden moeten worden ingevuld is: hoekhuis - boom - tuinhek - dakraam - dak - loop - bel - gaat - mat - haak.

● **Bladzijde 2. ☒.4**

Oefening 3

Er zijn meer oplossingen mogelijk. Ook zijn er misschien kinderen die na het weglaten van een letter de volgorde van de andere letters verwisselen, maar een goed woord maken. Dit moet goed worden gerekend.

Oefening 4

Lange klanken en tweetekenklanken worden in een groot hok geschreven. Onder de pijl komt 'kwart' te staan.

● **Bladzijde 2. ☒.5**

Oefening 3

Let erop dat er meer dan een lang woord gemaakt wordt.

● **Bladzijde 2. ☒.6**

Oefening 3

Er staat:

'de kok kookt soep'

'een kat is een huisdier'

'op de klok is het 3 uur'

● **Bladzijde 2. ☒.7 t/m 2. ☒.11**

Op deze bladzijden worden samengestelde woorden aangeboden die bestaan uit twee (m)mkm(m)-woorden.

● **Bladzijde 2. ☒.7**

Bordles

Doel:

De kinderen leren dat je van twee korte woorden een nieuw lang woord kunt maken.

Materiaal:

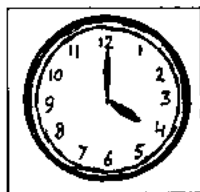
bladzijde 2. ☒.7 van het kopieerblok;

bord met een tekening van een klok en een huis.

Introductie:

We gaan korte woordjes aan elkaar plakken en zo nieuwe woorden maken.

Laat een kind naar voren komen en het woord schrijven naast de tekening van de klok.

Laat een ander kind het woord naast de tekening van het huis zetten.

Nu gaan we de woordjes aan elkaar plakken.

klok → huis : klokhuis

Schrijf dit woord op het bord en maak er een tekening bij.

U kunt de bordles uitbreiden door oefening 1 geheel of gedeeltelijk klassikaal en op het bord te behandelen.

Oefening 3

De woorden uit het rijlpaard mogen maar 1 keer gebruikt worden.

De beginletters van de woorden zijn aangegeven.

● **Bladzijde 2. ☒.8**

Oefening 1

De woorden in het geheimschrift zijn:

grapjas, bromfiets, ijstaart, kruispunt, waslijst, slootkant

● **Bladzijde 2. ☒.9**

Oefening 1

De volgorde is:

bak - steen / kaart - spel / leun - stoel / huis - werk / kurk - droog

● **Bladzijde 2. ☒.11**

Oefening 1

De woorden zijn: fietspomp - klokhuis - duikbril - stoomboot - boomstam

Oefening 2

Voor de lange klanken en tweetekensklanken is er een groot hok in de puzzel.

Onder de pijl komt het woord 'lastpost' te staan.

Onderdeel '☒ Meer en weer' wordt afgesloten met een *totaal*dictee.

Dit dictee is te vinden in paragraaf 5.3.

4 Evaluatie

4.1 Evaluatie (algemeen)

In het kader van het planmatig handelen worden de vorderingen van een kind regelmatig geëvalueerd en verwerkt in een **leerlingvolgsysteem**. Een nadere beschrijving hiervan is te vinden in hoofdstuk 4 van de Algemene Inleiding.

4.2 Evaluatie op niveau 2

Evaluatie op niveau 2 gebeurt in de eerste plaats door de controle van het dagelijkse werk van de kinderen. De attitude van de leerkracht ten aanzien van het foutloos schrijven van woorden dient de kinderen ten voorbeeld. Een zorgvuldige correctie is dan ook heel belangrijk.

In het werkboek wordt regelmatig verwezen naar **controledictees** die te vinden zijn in paragraaf 5.2. Op die manier wordt gecontroleerd of de kinderen de medeklinkercombinaties die in de voorgaande pagina's zijn aangeboden voldoende beheersen. Controledictees zijn woord- of zinnendictees. Bij het scoren van zinnendictees moeten de onderstreepte woorden goed geschreven zijn.

Waar nodig kan extra oefenstof worden aangeboden. Aan elk controledictee is een bladzijde herhalingsstof gekoppeld, die te vinden is in '☒ Nog een keer' van het kopieerblok.

Blijkt na een tweede afname van het controledictee dat '☒ Nog een keer' nog onvoldoende oefening geboden heeft, dan kunnen verdere suggesties voor oefening gevonden worden in paragraaf 3.3.4 van de Algemene Inleiding.

Indien een kind het controledictee voldoende maakt en moet wachten op groepsinstructie voor hij verder kan, kan '☐ Net iets meer' aangeboden worden. Dit is eveneens opgenomen in het kopieerblok.

Bij de controledictees in paragraaf 5.2 staat aangegeven welke bladzijde uit ☒ of ☐ kan worden gemaakt.

De vier delen van niveau 2 worden elk afgesloten met een **einddictee** (zie paragraaf 5.3). Maakt een kind 80% of meer van de woorden met medeklinkercombinaties goed, dan mag men ervan uitgaan dat het de betreffende leerstof voldoende beheerst. Als dat niet het geval is, zal men extra oefenstof moeten aanbieden of dienen aanvullende maatregelen genomen te worden zoals die staan beschreven in hoofdstuk 3 van de Algemene Inleiding.

Onderdeel '☒ Meer en weer' van het kopieerblok wordt afgesloten met een **totaaldictee** dat uit samengestelde woorden bestaat. Dit is een zinnendictee. Daardoor kan bekeken worden of, behalve de spelling van de samengestelde woorden ook het tot nu toe gegeven spellingonderwijs functioneert.

Punten waarop hierbij gelet kan worden zijn of alle woorden zijn opgeschreven en of de spelling van de woorden afkomstig van lagere niveaus (nog) correct is.

Bij het scoren van het totaaldictee moet echter alleen op de onderstreepte samengestelde woorden gelet worden.

4.2.1 Overzicht van de registratieformulieren

Om op grond van de evaluatie de juiste maatregelen te kunnen nemen, zijn **foutenanalyseformulieren** ontwikkeld.

De registratie kan zowel op *groepsniveau* als op het *niveau van het individuele kind* plaatsvinden.

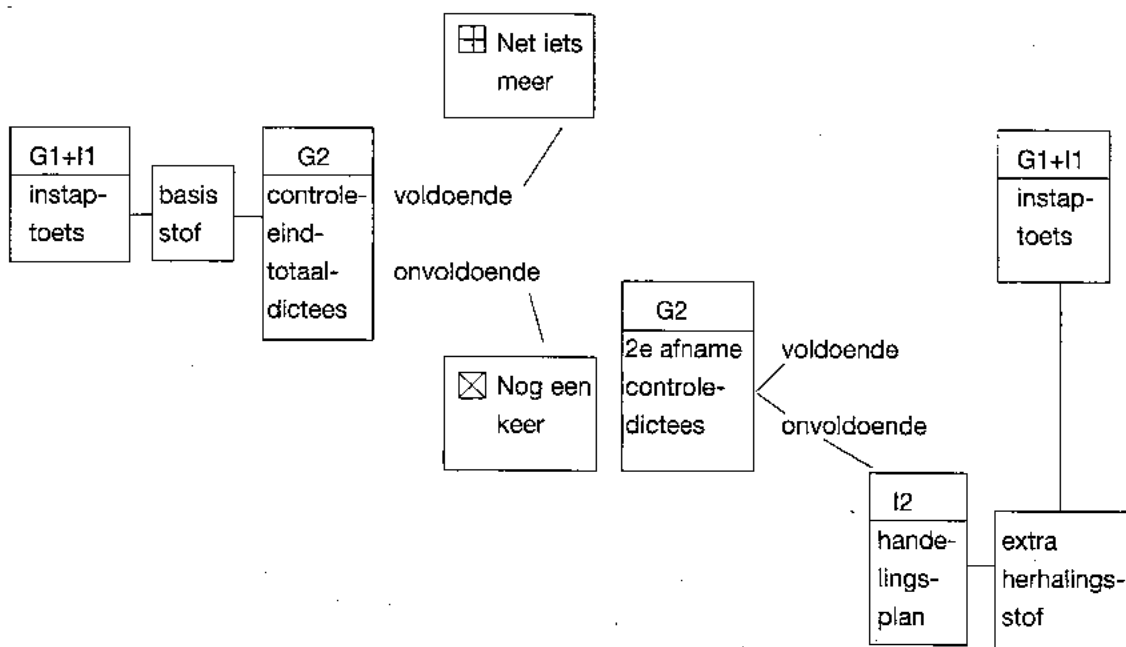
Náást een groepsoverzicht voor de instaptoets is er een individueel analyseformulier (zie voorbeeld in paragraaf 5.1).

Om de registratie van de controle-, eind- en totaal dictees bij te kunnen houden, is voor niveau 2 ook een groepsoverzicht opgenomen (zie voorbeeld in paragraaf 5.3.2). Bovendien is voor een kind dat uitvalt op niveau 2 een individueel handelingsplanformulier ontwikkeld. Hierop kan onder meer worden aangegeven welke extra herhalingsstof het kind moet doornemen (zie voorbeeld in paragraaf 5.3.2). Uitgewerkte voorbeelden kunt u vinden in de Algemene Inleiding (paragraaf 4.2.1).

Alle registratieformulieren voor niveau 2 vindt u achterin het kopieerblok behorend bij Niveau 2.

Als het hele werkboek van niveau 2 is behandeld, kan ten slotte de instaptoets, in dit geval wellicht uitstaptoets, weer worden afgenomen. Behaalt een kind daarop een voldoende resultaat, dan kan het verder met niveau 3. Is het resultaat onvoldoende of twijfelachtig, dan beginnen we opnieuw met een analyse van de beginsituatie of we gaan over tot de aanvullende maatregelen.

Schematisch ziet dit er als volgt uit:

G1 = groepsoverzicht instaptoets

G2 = groepsoverzicht controle-, eind- en totaal dictees

I1 = analyseformulier instaptoets voor het individuele kind

I2 = handelingsplanformulier voor het individuele kind

5 Toets en dictees

5.1 Instaptoets niveau 2

Niveau 2 A-versie

maart	1. Kees is in maart jarig.
soms	2. Soms wil ik niet naar school.
kalm	3. Houd je kalm!
berg	4. We klimmen de berg op.
wolf	5. Wie is bang voor de boze wolf?
jurk	6. Wat een leuke jurk heb jij.
brief	7. Ik doe de brief op de post.
droog	8. Is de was al droog?
klaar	9. Is je werk al klaar?
stuur	10. Houd je stuur vast.
prik	11. Ik krijg een prik van de dokter.
kruis	12. Zet een kruis door het plaatje.
storm	13. Er steekt een storm op.
klant	14. De slager helpt een klant.
kwart	15. Het is kwart over drie.
prins	16. De prins zit in de koets.
plaats	17. Ga op je plaats zitten.
glans	18. Mijn haar heeft een mooie glans.
spons	19. Ik maak de spons nat.
start	20. Klaar voor de start!

Niveau 2 B-versie

muts	1. Zet je muts op.
kaart	2. Zij stuurt een kaart.
warm	3. In de zomer is het warm.
wolk	4. Er zit een wolk voor de zon.
dorp	5. Hij woont in een dorp.
half	6. De fles is half vol.
bloem	7. Een roos is een bloem.
knie	8. Ik val op mijn knie.
brug	9. De brug is open.
druif	10. Een druif is een vrucht.
groot	11. Ik wil een groot stuk kaas.
spel	12. Ik krijg een nieuw spel.
staart	13. Het varken heeft een krul in zijn staart.
sport	14. Sport is gezond.
kwast	15. Je verft met een kwast.
krant	16. Moeder leest de krant.
sterk	17. Wie is er sterk?

broers	18. Ik heb twee broers.
grens	19. Wij gaan de grens over.
trots	20. Ik ben trots op jou.

5.1.1 Scoring, registratie, interpretatie instaptoets niveau 2

Om de scoring en interpretatie van de fouten te vergemakkelijken, zijn per dictee, zowel voor de A- als de B-versie, foutenanalyseformulieren ontwikkeld: één voor het individuele kind en één voor de hele groep. De formulieren zijn opgenomen in het kopieerblok blz. 2. .3 t/m blz. 2. .9).

Op het *individuele formulier* (zie voorbeeld op bladzijde 47 van deze handleiding) worden alleen de fout geschreven woorden genoteerd. Voor elk woord staat aangegeven welke spellingcategorie het vertegenwoordigt.

Bij het analyseren van de fouten kan omcirkeld worden of het om een categorie- of een andere fout gaat. Wanneer er in één woord zowel een categoriefout als een andere fout staat, geldt alleen de categoriefout als fout. Een woord kan dus slechts eenmaal fout zijn. Vervolgens kan per kind het aantal goed geschreven woorden worden bepaald, waaruit geconcludeerd kan worden of een niveau beheerst (80% of meer goed) wordt.

Naast een niveaubepaling biedt het formulier gelegenheid tot een kwalitatieve analyse van de afzonderlijke categorieën. Aan de hand daarvan kan beslist worden of oefenstof met betrekking tot een bepaalde categorie gewenst is. Op het *groepsoverzicht* (zie voorbeeld op bladzijde 48 van deze handleiding) kan zowel de mate van beheersing van het totale niveau als van de afzonderlijke categorieën worden genoteerd. Een niveau wordt voldoende beheerst als minstens 80% van de woorden correct wordt geschreven. Bij 60-80% is sprake van twijfelachtige beheersing en bij minder dan 60% van onvoldoende beheersing.

5.1.2 Registratieformulieren instaptoets niveau 2

Spelling in de lift Plus

analyseformulier - instaptoets niveau 2 A-versie

Naam:

Groep:

Datum:

woord	fout	cat. 4 (2)	cat. 5 (6)	cat. 6 (4)	cat. 7 (8)	Opmerkingen
1. maart		C A				
2. soms		C A				
3. kalm				C A		
4. berg				C A		
5. wolk				C A		
6. jurk				C A		
7. brief			C A			
8. droog			C A			
9. klaar			C A			
10. stuur			C A			
11. prik			C A			
12. kruis			C A			
13. storm					C A	
14. klant					C A	
15. kwart					C A	
16. prins					C A	
17. plaats					C A	
18. glans					C A	
19. spons					C A	
20. start					C A	

totaal beheersing

Aantal woorden

Aantal fout

Aantal goed

80%-drempelwaarde

60%-drempelwaarde

2	6	4	8	20
C A	C A	C A	C A	C A
2	5	3	6	16
1	4	2	5	12

medeklinkercombinaties:

Categorieomschrijving:

Cat. 4: mkmm-eenvoudig

Cat. 5: mmkm

Cat. 6: mkmm-moeilijk

Cat. 7: mmkmm

C: categoriefout

A: andere fout

80% of meer:

voldoende beheersing

60-80%:

twijfelachtige beheersing

minder dan 60%:

onvoldoende beheersing

Spelling in de lift Plus Groepsoverzicht instaptoetsen

Groep:		datum: kleur:		datum: kleur:		datum: kleur:		datum: kleur:	
namen		80%-drempelwaarde		60%-drempelwaarde		niveau 1 - totaal		niveau 1 - totaal	
		16 6		12 5		C 1: medeklinkers		C 1: medeklinkers	
		16 6		12 5		C 2: korte en lange klanken		C 2: korte en lange klanken	
		16 6		12 5		C 3: tweetekensklanken		C 3: tweetekensklanken	
		16 6		12 5		niveau 2 - totaal		niveau 2 - totaal	
		16 6		12 5		C 4: mmmm-eenvoudig		C 4: mmmm-eenvoudig	
		16 6		12 5		C 5: mmkm		C 5: mmkm	
		16 6		12 5		C 6: mmmm-moelijk		C 6: mmmm-moelijk	
		16 6		12 5		C 7: mmmmm		C 7: mmmmm	
		16 6		12 5		niveau 3 - totaal		niveau 3 - totaal	
		16 6		12 5		C 8: drie of meer medeklinkers		C 8: drie of meer medeklinkers	
		16 6		12 5		C 9: ng • nk		C 9: ng • nk	
		16 6		12 5		C10: f • v		C10: f • v	
		16 6		12 5		C11: s • z		C11: s • z	
		16 6		12 5		niveau 4 - totaal		niveau 4 - totaal	
		16 6		12 5		C12: aai • oai • oei		C12: aai • oai • oei	
		16 6		12 5		C13: eer • oor • eur		C13: eer • oor • eur	
		16 6		12 5		C14: d • t		C14: d • t	
		16 6		12 5		C15: ei • ij		C15: ei • ij	
		16 6		12 5		niveau 5 - totaal		niveau 5 - totaal	
		16 6		12 5		C16: ch(t)		C16: ch(t)	
		16 6		12 5		C17: au • ou		C17: au • ou	
		16 6		12 5		C18: uw • eeuw • leuw		C18: uw • eeuw • leuw	
		16 6		12 5		C19: klankgroepen • luistervink		C19: klankgroepen • luistervink	
		16 6		12 5		niveau 6 - totaal		niveau 6 - totaal	
		16 6		12 5		C20: kop- en staartstukken		C20: kop- en staartstukken	
		16 6		12 5		C21: klinkerdief 1		C21: klinkerdief 1	
		16 6		12 5		C22: verdubbelaar 1		C22: verdubbelaar 1	
		16 6		12 5		niveau 7 - totaal		niveau 7 - totaal	
		16 6		12 5		C23: klinkerdief • verdubbelaar 2		C23: klinkerdief • verdubbelaar 2	
		16 6		12 5		C24: verkleinwoorden		C24: verkleinwoorden	
		16 6		12 5		C25: moeilijke meervouden		C25: moeilijke meervouden	
		16 6		12 5		C26: ie = i		C26: ie = i	
		16 6		12 5		niveau 8 - totaal		niveau 8 - totaal	
		16 6		12 5		C27: moeilijke letters		C27: moeilijke letters	
		16 6		12 5		C28: moeilijke uitgangen		C28: moeilijke uitgangen	
		16 6		12 5		C29: leenwoorden		C29: leenwoorden	
		16 6		12 5		C30: moeilijke Nederlandse woorden		C30: moeilijke Nederlandse woorden	

80% of meer: voldoende beheersing

60-80%: twijfelachtige beheersing

minder dan 60%: onvoldoende beheersing

*) A- of B-versie

5.2 Controledictees

WERKBOEK

DICTEES BIJ I MKMM - EENVOUDIG

● *Controledictee na bladzijde 6*

☒ Herhalingsstof: bladzijde 2. ☒ .2

☐ Verrijkingsstof: bladzijde 2. ☐ .2

1. Steek de lamp eens aan.
2. De kip legt een ei.
3. De giraf heeft een lange hals.
4. Soms doe ik goed mijn best.
5. Hij geeft mij een hand.
6. Mijn moeder haalt mijn broertje op.
7. Wat rijmt er op 'lijmt'?
8. We gaan een week op kamp.
9. Mijn vader ligt nog in bed.
10. Bert ruilt knikkers met Rob.

Schrijf op:

lamp
legt
hals
soms
geeft
haalt
rijmt
kamp
ligt
ruilt

● *Controledictee na bladzijde 11*

☒ Herhalingsstof: bladzijde 2. ☒ .3

☐ Verrijkingsstof: bladzijde 2. ☐ .3

Schrijf de hele zin op:

1. De heks woont in een hut.
2. De kok bakt een taart.
3. Doe die kaars eens aan.
4. Daar is een kaart van de buurt.
5. Hij pakt zijn tent in.

● *Controledictee na bladzijde 15*

☒ Herhalingsstof: bladzijde 2. ☒ .4

☐ Verrijkingsstof: bladzijde 2. ☐ .4

1. De postbode brengt de post.
2. De rups kruipt over de tak.
3. Ik verloor mijn muts in de storm.
4. Vanavond eten we rijst met kip.
5. Aan mijn riem zit een gesp.
6. Zij hangt haar jurk in de kast.
7. Hij krijgt een nieuwe fiets.
8. Haar arm zit in het gips.
9. Zij heeft niets van de taart gekregen.
10. Ik ben bang voor een wesp.

Schrijf op:

post
rups
muts
rijst
gesp
kast
fiets
gips
niets
wesp

● *Controledictee na bladzijde 24*

- ☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 2. ☒.5
☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 2. ☐.5

1. Het raam is van glas.
2. Doe de kraan dicht.
3. Hij gaf mij een klap.
4. Wij eten soep uit blik.
5. Ben heeft een blauwe plek op z'n knie.
6. Die jongen zit in groep zes.
7. Oom schrijft een brief.
8. Maak je knoop eens vast.
9. Jan is mijn broer.
10. In Den Haag daar woont een graaf.

Schrijf op:

glas
kraan
klap
blik
knie
groep
brief
knoop
broer
graaf

● *Controledictee na bladzijde 29*

- ☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 2. ☒.6
☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 2. ☐.6

Schrijf de hele zin op:

1. De trui is al droog.
2. Ik kruip door het gras.
3. Ik neem snel een slok.
4. De stoep is maar smal.
5. Ik stap op de trap.

● *Controledictee na bladzijde 33*

- ☒ *Herhalingsstof*: bladzijde 2. ☒.7
☐ *Verrijkingstof*: bladzijde 2. ☐.7

1. Geef mij eens een plak kaas.
2. Mijn vader heeft bruin haar.
3. Ik proef van de soep.
4. Ik houd van fruit.
5. Zij won de eerste prijs.
6. Brood wordt van graan gemaakt.
7. Moeder zet de kraan aan.
8. Zij leert spelen op een fluit.
9. Er hangt een mooie plaat aan de muur.
10. Buiten is het fris.

Schrijf op:

plak
bruin
proef
fruit
prijs
graan
kraan
fluit
plaat
fris

DICTEES BIJ III MKMM - MOEILIJK

- Controledictee na bladzijde 40
 - ☒ Herhalingsstof: bladzijde 2. ☒ .8
 - ☒ Verrijkingsstof: bladzijde 2. ☒ .8

Schrijf de hele zin op:

1. In het dorp staat een kerk.
2. Het is erg warm in de tuin.
3. Ik merk er niets van.
4. Durf jij die berg op?
5. Ik werk graag in het park.

- Controledictee na bladzijde 44
 - ☒ Herhalingsstof: bladzijde 2. ☒ .9
 - ☒ Verrijkingsstof: bladzijde 2. ☒ .9

1. Een wolf is een gevaarlijk dier.
2. Op het strand staat een palm.
3. Soms eten wij patat met appelmoes.
4. Zaterdagavond ga ik naar de film.
5. Het is half vier, de school gaat uit.
6. Ik help moeder met de afwas.
7. De wesp prikte in mijn arm.
8. Een soldaat draagt een helm.
9. De rups zit stil op de tak.
10. Een tulp is een bloem.

Schrijf op:

wolf
palm
soms
film
half
help
wesp
helm
rups
tulp

DICTEES BIJ IV MMKMM

- Controledictee na bladzijde 52
 - ☒ Herhalingsstof: bladzijde 2. ☒ .10
 - ☒ Verrijkingsstof: bladzijde 2. ☒ .10

1. Het staat in de krant.
2. Ik kleur graag met een stift.
3. Hij draagt de tas.
4. Je verft met een kwast.
5. Kees speelt met de bal.
6. Jij krijgt een plaatje.
7. Er steekt een storm op.
8. De auto staat dwars op de weg.
9. De baby kruipt op de grond.
10. Ik doe veel aan sport.

Schrijf op:

krant
stift
draagt
kwast
speelt
krijgt
steekt
dwars
kruipt
sport

● *Controledictee na bladzijde 55*

☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 2. ☒.11

☐ *Verrijkingstof:* bladzijde 2. ☐.11

Schrijf de hele zin op:

1. De prins stapt in de koets.
2. Zij proeft hoe de soep smaakt.
3. Je droomt als je slaapt.
4. Hij stopt bij de grens.
5. Leg de spons op zijn plaats.

● *Controledictee na bladzijde 56*

☒ *Herhalingsstof:* bladzijde 2. ☒.12

☐ *Verrijkingstof:* bladzijde 2. ☐.12

1. De beer is sterk.
2. De olifant spuit water met zijn slurf.
3. Hij is elf jaar oud.
4. Op een wijnfles zit een kurk.
5. Heb jij wel eens een dwerg gezien?
6. Ik woon in een dorp.
7. Er staat storm op zee.
8. Durf jij over die sloot te springen?
9. Twaalf juni is zij jarig.
10. In het park groeien mooie bloemen.

Schrijf op:

sterk
slurf
elf
kurk
dwerg
dorp
storm
duf
twaalf
park

5.3 Einddictees en totaaldictee

WERKBOEK

EINDDICTEE BIJ I MKMM - EENVOUDIG
(na bladzijde 17)

1. Vanmorgen was er post voor mij.
2. Ik dans van vreugde.
3. Maak die rits eens dicht.
4. De wesp vliegt door de bus.
5. Hij knoopt zijn das om z'n hals.
6. Men noemt hem ook wel 'de ouwe'.
7. De rups vreet aan de blaadjes.
8. De boom buigt door de storm.
9. Ineke maakt het pakje open.
10. Ik vind paars een mooie kleur.
11. Welke kant ga jij op?
12. De heks voelde of Hans' vinger al dik was.
13. Soms voel ik me verdrietig.
14. De zeemeermin kamt haar haar.
15. Het kind rilt van de koorts.
16. Ik kreeg een kaart van mijn oom.
17. Er valt een stuk rots in zee.
18. Die man rookt altijd sigaren.
19. De brand was een ramp voor de oude mensen.
20. Het dictee is nu haast klaar.

Schrijf op:

post
dans
rits
wesp
hals
noemt
rups
buigt
maakt
paars
kant
heks
soms
kamt
rilt
kaart
rots
rookt
ramp
haast

EINDDICTEE BIJ II MMKM
(na bladzijde 35)

1. Zij praat graag over de vakantie.
2. Margo heeft een nieuwe bloes.
3. Ik heb trek in een boterham met kaas.
4. Op deze plek bouwen we een fort.
5. Ik wil graag naar huis.
6. De mier heeft het heel druk.
7. Die weg is erg smal.
8. Mijn vriend is heel knap.
9. Ik hoor zijn stem.
10. Twee is meer dan één.
11. Kun jij even op de klok kijken?
12. De auto stopt voor de brug.
13. Wat een vieze smaak heeft dat drankje.
14. Het glas valt aan scherven op de grond.
15. Ik had een leuke droom.

Schrijf op:

praat
bloes
trek
plek
graag
druk
smal
knap
stem
twee
klok
brug
smaak
glas
droom

16. Ik houd niet van limonade met prik.
17. We zijn zó klaar met eten.
18. Jan loopt de trap op.
19. Aan de muur hangt een mooie plaat.
20. Ik draai een krul in mijn haar.

prik
klaar
trap
plaat
krul

EINDDICTEE BIJ III MKMM - MOEILJK
(na bladzijde 46)

1. De golf slaat op het strand.
2. Met een knal sprong de kurk van de fles.
3. Durf jij wel zo diep te duiken?
4. Op die balk zitten een paar roestige spijkers.
5. Kleet je maar lekker warm aan.
6. De zee is erg kalm.
7. Ik merk nu pas dat ik een snee in mijn vinger heb.
8. Help je me even er een pleister op te doen?
9. Elf is minder dan twaalf.
10. Mijn oma woont in een klein dorp.
11. De prins moest op de glazen berg klimmen.
12. De jongen haalde kokosnoten uit de palm.
13. Hij drinkt wel twee bekers melk.
14. Morgen trek ik mijn nieuwe jurk aan.
15. Op de brommer moet je altijd een helm op.
16. Buiten is het erg koud.
17. Er trekt een wolk voor de zon.
18. Die tulp is mooi van kleur.
19. Die visser is erg arm.
20. Het kalf bleef dicht bij de koe.

Schrijf op:

golf
kurk
duf
balk
warm
kalm
merk
help
elf
dorp
berg
palm
melk
jurk
helm
erg
wolk
tulp
arm
kalf

EINDDICTEE BIJ IV MMKMM
(na bladzijde 60)

1. Hij graaft een kuil.
2. Ik heb twee broers.
3. Een muis heeft een lange staart.
4. Ik geef de plant water.
5. Ik ben trots op mijn nieuwe fiets.
6. Het is kwart over drie.
7. Hij blijft thuis.
8. Om twaalf uur gaan we eten.
9. Een olifant pakt de noot met zijn slurf.
10. Zij drukt op de knop.
11. Hij trekt zijn jas aan.
12. Els klimt in de boom.
13. Zij prikt mij met een speld.

Schrijf op:

graaft
broers
staart
plant
trots
kwart
blijft
twaalf
slurf
drukt
trekt
klimt
prikt

14. Oma breekt een bord.	breekt
15. Ik ben klant in die winkel.	klant
16. Hij gaf mij een stomp.	stomp
17. De dief sluipt om het huis.	sluipt
18. Hij trapt tegen een bal.	trapt
19. Zij blaast de kaars uit.	blaast
20. De winnaar kreeg een krans om zijn nek.	krans

TOTAALDICTEE BIJ ☒ MEER EN WEER
(na bladzijde 2. ☒ 11 van het kopieerblok)

Schrijf de hele zin op:

1. Op de ijstaart zit slagroom.
2. Ik stop de bloembol in de bloempot.
3. Hij speelt trompet en dwarsfluit.
4. Er staat een klaproos bij de slootkant.
5. Die grapias maakt zijn huishwerk niet.

5.3.1 Scoring, registratie, interpretatie controle-, eind- en totaaldictees niveau 2

Voor de controle- en einddictees en het totaaldictee is een groepsoverzicht beschikbaar (zie voor een voorbeeld bladzijde 56 van deze handleiding).

De uitvergroete versie vindt u achterin het kopieerblok.

Voor niveau 2 kan hierop per dictee worden aangegeven of sprake is van voldoende, twijfelachtige of onvoldoende beheersing. Er is ruimte voor twee afnames per dictee. De eerste afname volgt nadat een gedeelte van een spellingcategorie is behandeld in het werkboek.

Het controledictee kan nogmaals afgenomen worden indien een kind ' ☒ Nog een keer' uit het kopieerblok heeft gemaakt. Zo kan bekeken worden of ' ☒ Nog een keer' genoeg extra oefening heeft geboden.

Daarnaast is voor individuele kinderen die na ' ☒ Nog een keer' doorgewerkt te hebben nog meer oefening behoeven, een handelingsplanformulier voor niveau 2 ontwikkeld. Ook dit formulier is opgenomen in het kopieerblok.

Hierop kan genoteerd worden welke extra oefenstof, bijvoorbeeld uit 'Zelfstandig Spellen', zij door moeten werken (zie Algemene Inleiding). Daarnaast is er ruimte voor opmerkingen.

5.3.2 Registratieformulieren controle-, eind- en totaaldictees niveau 2

Spelling in de lift Plus		N I V E A U 2																															
Groepsoverzicht		mkm eenvoudig				mmkm				mkm moeilijk		mmkm																					
Groep: controle eind —————> totaal	namen	controledictee na blz. 6		controledictee na blz. 11		controledictee na blz. 15		einddictee na blz. 17		controledictee na blz. 24		controledictee na blz. 29		controledictee na blz. 33		einddictee na blz. 35		controledictee na blz. 40		controledictee na blz. 44		einddictee na blz. 46		controledictee na blz. 52		controledictee na blz. 55		controledictee na blz. 56		einddictee na blz. 60		totaaldictee na blz. 2. ☒ 11	

☒ 80% of meer: voldoende beheersing:
☒ 60-80%: twijfelachtige beheersing:
☐ minder dan 60%: onvoldoende beheersing:

controle/totaaldictee
 8 of meer
 6 of 7
 minder dan 6

einddictee
 16 of meer
 12 t/m 15
 minder dan 12

goed geschreven woorden

Spelling in de lift Plus		handelingsplan		
		extra herhalingsstof	opmerkingen	
Naam: controle eind —————> totaal —————> dictees				
N I V E A U 2	mkm eenvoudig	controledictee na blz. 6		
		controledictee na blz. 11		
		controledictee na blz. 15		
		einddictee na blz. 17		
	mmkm	controledictee na blz. 24		
		controledictee na blz. 29		
		controledictee na blz. 33		
		einddictee na blz. 35		
	mkm moeilijk	controledictee na blz. 40		
		controledictee na blz. 44		
		einddictee na blz. 46		
	mmkm	controledictee na blz. 52		
		controledictee na blz. 55		
		controledictee na blz. 56		
		einddictee na blz. 60		
	☒	totaal dictee na blz. 2. ☒ 11		

6 Woordenlijsten

WOORDENLIJST I MKMM - EENVOUDIG

-ft	boft geeft heeft hoeft leeft lift		ruilt telt tilt		-ps	gips rups
		-mp	damp kamp lamp pomp ramp		-pt	koopt loopt roept
-gt	buigt hijgt jaagt legt liegt ligt				-rs	kaars kers laars paars
		-ms	soms			
		-mt	kamt komt lijmt neemt noemt remt rijmt		-rt	buurt duurt hart hert huurt kaart kort maart taart
-ks	heks					
-kt	bakt hakt kijkt kookt lijkt lukt maakt pakt raakt rookt ruik					
		-ns	dans eens gans kans mens ons wens		-sp	gesp rasp wesp
-ls	als hals pols wals					
		-nt	bont kant kent kunt leent lint munt punt rent sint tent want wint woont		-st	beest best feest gast haast hoest juist kast kiest kist kost kust last leest lijst
-lt	belt daalt deelt gilt haalt holt huilt maalt rilt rolt					

vervolg -st
lust
mast
meest
mest
mist
naast
nest
oost
past

post
rest
rijst
roest
rust
test
west
wijst
woest

-ts fiets
iets
muts
niets
poets
rits
toets
trots

<i>bl-</i>	bleek blijf blijk blik bloem bloes blok bloot		grijp grijs groen groep groet grof groot grot		plat plek ploeg plus
<i>br-</i>	braaf braam breek brief bril broek broer brok brug bruin	<i>kl-</i>	klaar klap klas klem klep klim klok kluis klus		<i>pr-</i> praat preek pret prijs prik proef pruim
<i>dr-</i>	draag draak drie droog droom drop druif druk	<i>kn-</i>	knap knie knip knol knoop knop		<i>sl-</i> slaag slaap slag slak slap slee slik slim slok sloot slot sluip sluit
<i>dw-</i>	dwaas	<i>kr-</i>	kraag kraal kraan kras krijg krom kroon krop kruik kruip kruis kruk krul		<i>sm-</i> smaak smak smal smul
<i>fl-</i>	fles fluit				<i>sn-</i> snel snoek snoep snor snot snuif
<i>fr-</i>	fris fruit				
<i>gl-</i>	glas				
<i>gr-</i>	graaf graag graan grap gras greep griep	<i>kw-</i>	kwijt		<i>sp-</i> spaar spar speel speen spek spel spier
		<i>pl-</i>	plaat plak plan plas		

<i>vervolg</i>	<i>sp-</i>	spijt	stem	stuur
		spin	ster	
		spul	steun	
			stier	<i>tr-</i> traag
	<i>st-</i>	staal	stijf	traan
		staat	stil	trap
		staf	stip	tree
		stal	stoel	trek
		stam	stoep	troep
		stap	stof	trol
		steeg	stok	troon
		steek	stook	trui
		steel	stoom	
		steen	stop	
		stel	stuk	<i>tw-</i> twee

WOORDENLIJST III MKMM-MOEILIJK

-ff	elf		helm		-rk	hark
	golf		kalm			jurk
	half		palm			kerk
	kalf					kurk
	wolf	-lp	help			merk
			hulp			park
-lk	balk		tulp			werk
	elk					
	kalk	-rf	durf		-rm	arm
	melk		erf			warm
	welk					worm
	wolk	-rg	berg			
			erg		-rp	dorp
-lm	film					

blaast	klant	prins	stapt
blaft	klimt	proeft	start
blijft	klomp		steekt
breekt	kluns	slaapt	steelt
broers	knipt	slikt	sterk
brult	kramp	sluipt	stift
	krans	slurf	stomp
draagt	krant	smaakt	stopt
droomt	krijgt	smelt	storm
drukt	kruipt	smurf	stuurt
dwars	kwart	snars	
dwerf	kwast	spaart	trapt
		speelt	trekt
glans	plaats	spits	trots
graaft	plakt	spons	twalf
grens	plant	sport	
	prikt	staart	

afwas	huiswerk	slagboom
balspel	ijsberg	slagroom
bierfles	ijskast	sleepboot
bloembol	ijspret	slootkant
bloemkool	ijstaart	smaakstof
bloempot	kaartspel	spaarpot
blokfluit	kantlijn	speelkaart
bontjas	kapstok	speelplaats
boomstam	kerkklok	speeltuin
briefkaart	klaproos	spierpijn
bromfiets	kletsnat	spitskool
diefstal	klokhuis	staanplaats
driehoek	koelkast	stamboom
drukknop	kruispunt	stampot
duikbril	kurkdroog	steelpan
dwarsfluit	lastpost	steenkool
elftal	leesbril	stembus
feestdag	leunstoel	stoelpoot
feestjurk	melkboer	stofdoek
feestneus	melkfles	stokstijf
feesttaart	melkkan	stoomboot
feestweek	muisgrijs	stuurman
fietsbel	muisstil	taartpunt
fietspomp	oostkust	toestel
fietstas	paasfeest	toppunt
filmster	pestbui	trompet
fluittoon	pestkop	troostprijs
glijbaan	pijlsnel	uitslag
gootsteen	plaaggeest	uurwerk
grapjas	Poolster	waslijst
haarlint	postduif	werkweek
hartslag	rolstoel	westkust
harttoon	slaapplaats	wijnfles
hijskraan	slagbal	

Spelling in de lift^{plus}

Het totale pakket

Algemene Inleiding
Handleidingen per niveau
Werkboeken met de basisstof
Kopieerblokken met extra stof
keuzestof
registratieformulieren

Niveau 1	mkm-woorden: medeklinkers korte en lange klanken tweetekenklanken
Niveau 2	medeklinkercombinaties: mkmm-eenvoudig mmkm mkmm-moeilijk mmkmm
Niveau 3	combinaties van drie of meer medeklinkers ng - nk f - v s - z
Niveau 4	aaï - ooï - oei eer - oor - eur d - t ei - ij
Niveau 5	ch(t) au - ou uw - eeuw - ieuw klankgroepen - luistervink
Niveau 6	kop- en staartstukken klinkerdief 1 verdubbelaar 1
Niveau 7	klinkerdief - verdubbelaar 2 verkleinwoorden moeilijke meervouden ie = i
Niveau 8	moeilijke letters moeilijke uitgangen leenwoorden moeilijke Nederlandse woorden